

Przewodnik "Startupy i walidacja
- korzyści i znaczenie"

Istota koncepcji gospodarki cyrkularnej jako
skutecznego czynnika wpływającego
na rozwój skutecznej przedsiębiorczości

2020-1-ES01-KA202-083137

Spis treści

Wprowadzenie	2
Część pierwsza - Krajowe ramy - system kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)	4
Polska.....	4
Włochy.....	7
Hiszpania	12
Rumunia	16
Holandia	21
Austria	24
Część druga - Przykłady dobrych praktyk walidacji kompetencji w zakresie przedsiębiorczości	25
Polska.....	25
Włochy.....	30
Hiszpania	36
Rumunia	41
Holandia	47
Austria	53

Wprowadzenie

Walidacja odnosi się do procesu oceny przez specjalistów kompetencji, umiejętności lub wiedzy danej osoby w określonym obszarze. Formalne kwalifikacje to formalne wyniki (świadectwo, dyplom lub tytuł) procesu oceny, które uzyskuje się, gdy właściwy organ stwierdzi, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi standardami i/lub posiada kompetencje niezbędne do wykonywania pracy w określonym obszarze. Formalne kształcenie i szkolenie mogą jednak tylko częściowo sprostać umiejętnościom wymaganym na rynku pracy, który stale się zmienia. Ponadto ludzie uczą się także poprzez doświadczenie zawodowe, doświadczenia społeczne lub samokształcenie (np. kursy internetowe, lektury itp.), ale zazwyczaj nie mogą wykorzystać tych nowych umiejętności, aby uzyskać dostęp do dalszej edukacji lub rozwijać swoją karierę zawodową. Walidacja jest zatem kluczowym elementem prawdziwego społeczeństwa uczącego się przez całe życie.

Kształcenie nieformalne to kształcenie, w którym uczniowie otrzymują dobrze ustrukturyzowany i zaplanowany program edukacyjny, choć odbywa się ono poza formalnymi klasami (poza formalnymi instytucjami edukacyjnymi). W ten sposób edukacja poza formalna daje uczniom możliwość rozwijania różnych umiejętności i zdolności. Nie tylko wzmacnia integrację społeczną, aktywność obywatelską i rozwój indywidualny, ale także zwiększa konkurencyjność i szanse na zatrudnienie.

Uznanie i walidacja kompetencji nabytych dzięki uczestnictwu w szkoleniach poza formalnych może przynieść przedsiębiorcom wiele korzyści, takich jak:

- Podkreślenie swoich kompetencji przed klientami
- Zwiększenie konkurencyjności firmy
- Zwiększenie pewności siebie, wzmocnienie pozycji uczestników
- Możliwości uzyskania lepszego finansowania, możliwość przekonania władz (np. banków lub instytucji finansujących) o swojej wiedzy
- Bodziec do dalszego uczenia się, aby wiedzieć, co już umieją i co muszą poprawić, aby ich firma odniosła sukces
- Zwiększenie pewności siebie i rozpoznawalności

Niestety, z dostępnych raportów wynika, że ogólna świadomość korzyści płynących z walidacji wśród osób rozpoczynających działalność gospodarczą i młodych przedsiębiorców jest dość niska (zob. Europejski przegląd walidacji uczenia się poza formalnego i nieformalnego, 2018).

W pierwszej części niniejszego poradnika przedstawiamy przegląd aktualnych ram systemu kwalifikacji - systemu kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) w Polsce, Włoszech, Hiszpanii, Rumunii i Holandii, w tym walidacji uczenia się poza formalnego. Z przeglądu tego można wywnioskować, że świadomość walidacji wzrosła we wszystkich sektorach społeczeństwa, a interesariusze stali się bardziej wrażliwi na walidację jako sposób uznawania efektów uczenia się uzyskanych w kontekstach poza formalnych i nieformalnych, a także poprzez doświadczenie zawodowe.

W drugiej części tego przewodnika przedstawiamy różne przykłady dobrych praktyk w zakresie walidacji kompetencji przedsiębiorczych z krajów uczestniczących w projekcie SEEDS.

Na koniec proponujemy użytkownikom SEEDS udział w walidacji "Poczucia inicjatywy i odpowiedzialnej przedsiębiorczości", Otwartych Zasobów Edukacyjnych (OER) zaprojektowanych w celu uznawania i walidacji kompetencji nabytych poprzez uczestnictwo w nieformalnych kursach szkoleniowych dotyczących aspektów związanych z gospodarką cyrkularną i ich wdrażania w codziennej działalności osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

Część pierwsza - Krajowe ramy - system kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

Polska

Wprowadzenie

W Polsce wprowadzenie ram pozwoliło na zidentyfikowanie obszarów, w których efekty uczenia się nie były wcześniej stosowane lub nie były w pełni wykorzystywane. Ponadto Polska otworzyła się na kwalifikacje nadawane poza formalną edukacją i szkoleniem, tj. na uczenie się poza formalne i nieformalne, co przyniosło korzyści uczącym się. Kolejną ważną kwestią jest zgodność Krajowego Systemu Kwalifikacji w Polsce z Europejskim Systemem Kwalifikacji, co ułatwia transfer punktów i walidację kwalifikacji uzyskanych w innych krajach europejskich.

Polska Rama Kwalifikacji

Polska rozpoczęła tworzenie kompleksowych ram kwalifikacji PQF (Polish Qualifications Framework) w 2006 roku. Formalne przyjęcie PQF nastąpiło na mocy ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zintegrowanym systemie kwalifikacji, która weszła w życie w styczniu 2016 r.

PQF składają się z ośmiu poziomów opartych na efektach uczenia się, obejmujących wszystkie rodzaje kwalifikacji, od kształcenia ogólnego, przez kształcenie i szkolenie zawodowe, po szkolnictwo wyższe. Oznacza to, że są zorganizowane w taki sam sposób jak europejskie ramy kwalifikacji EQF (European Qualification Framework) z ośmioma poziomami, a Polska formalnie powiązała swoje PQF z EQF w roku 2013.

Graficzna prezentacja PQF odpowiadających EQF:

PQF levels	Qualifications from the formal system	Regulated and non-statutory qualifications	EQF levels
8	Third cycle of higher education (PhD)		8
7	Second cycle of higher education Integrated first and second cycle Partial qualification for post-diploma studies		7
6	First cycle of higher education Partial qualification for post-diploma studies		6
5	Vocational qualifications Partial occupational qualifications		5
4	Upper secondary school leaving certificate (<i>Matura</i>) Vocational qualifications Partial occupational qualifications		4
3	Vocational qualifications Partial occupational qualifications	Assembly of construction woodwork (<i>Montowanie stolarki budowlanej</i>)	3
2	Lower secondary school leaving certificate Vocational qualifications Partial occupational qualifications		2
1	Primary school leaving certificate		1

Źródło: Cedefop (2018). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie 2017.

Różnica polega jednak na tym, że PQF obejmują dodatkowo trzy stopnie deskryptorów efektów uczenia się:

- deskryptory uniwersalne, mające zastosowanie do wszystkich rodzajów edukacji;
- deskryptory specyficzne, mające zastosowanie w kształceniu i szkoleniu zawodowym i/lub szkolnictwie wyższym;
- deskryptory obszaru/dyscypliny.

W ramach PQF uznawane są kwalifikacje pełne (ukończony poziom kształcenia) oraz kwalifikacje częściowe (potwierdzone certyfikatami). W 2012 r. wprowadzono zmiany polegające na tym, że egzaminy czeladnicze i mistrzowskie mają być przeprowadzane przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych. W listopadzie 2017 r. do zintegrowanego rejestru kwalifikacji dodano pierwszą kwalifikację pozaustawową: Montaż stolarki budowlanej na poziomie 3 EQF dla kwalifikacji formalnej VET.

Dodatkowo w podstawie programowej kształcenia zawodowego, obowiązującej od roku szkolnego 2012-2013, wprowadzono nowy sposób opisywania i zdobywania kwalifikacji, tj. wprowadzono efekty uczenia się. W podstawie programowej wyodrębniono spójne zestawy efektów uczenia się, które mogą być potwierdzane w ramach pozaszkolnego uczenia się, a także akumulowane i uznawane w celu uzyskania kolejnych kwalifikacji. Koncepcja wyodrębnienia efektów uczenia się w kwalifikacji jest spójna z rozwijanym w Europie systemem ECVET (European Credit System for Vocational Education and Training).

W Polsce gromadzenie i przenoszenie punktów w ramach systemu szkolnictwa wyższego funkcjonuje w formie ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System). ECTS został w pełni przyjęty przez polskie uczelnie - jego wdrożenie było wymagane przepisami prawa (Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572 z późn. zm.)).

Graficzna prezentacja kwalifikacji w systemie szkolnictwa wyższego:

Type of studies	Name of qualification	ECTS credits	Planned qualification level in the PQF
First cycle studies (Bologna first cycle)	Diploma certifying the professional title of licencjat / inżynier or an equivalent title	At least 180	6
Second cycle studies (Bologna second cycle) or Long cycle studies	Diploma certifying the professional title of Magister / magister inżynier or an equivalent title (for example, physician)	Second cycle studies – at least 90 Long cycle master's degree studies: at least 300 (five-year studies), 360 (six-year studies)	7
Third cycle studies (Bologna third cycle)	Diploma certifying the academic degree of <i>doktor</i> in a specific discipline	45–60	8
Additionally:			
Postgraduate non-degree studies	Certificates of completion of postgraduate non-degree studies	At least 60; (the duration of the studies should not be less than two semesters)	Depending on the programme

Źródło: Instytut Badań Edukacyjnych (2014). Odniesienie polskiej ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie do Europejskiej Ramy Kwalifikacji.

Powiązania między Polską Ramą Kwalifikacji a Ramą Europejską

Powiązania między Polską Ramą Kwalifikacji a Ramą Europejską

Polski model akumulacji i transferu punktów ma być zgodny z procedurami europejskimi (ECTS - European Credit Transfer and Accumulation System - stosowany obecnie w szkolnictwie wyższym, ECVET - European Credit System for Vocational Education and Training). System oparty na punktach ECTS funkcjonuje w polskim systemie szkolnictwa wyższego w ramach działalności Polskiej Narodowej Agencji Programu Erasmus+.

Ważne jest, aby PQF były zgodne z ECVET i EQF, ponieważ umożliwia to akredytację zdobytych efektów uczenia się niezależnie od kraju UE, w którym zostały one uzyskane, a uczący się korzystają ze swoich kwalifikacji, aby lepiej dopasować się do wymagań rynku pracy. Można zatem stwierdzić, że utrzymanie i doskonalenie tej drogi będzie sprzyjać zwiększeniu szans na zatrudnienie obywateli polskich, także w Unii Europejskiej.

Walidacja uczenia się poza formalnego i nieformalnego oraz powiązania z krajowymi ramami kwalifikacji NQF

Krajowe ramy kwalifikacji PQF obejmują walidację efektów uczenia się na wszystkich poziomach: edukacji formalnej, uczenia się poza formalnego i nieformalnego. Ostatnio, na mocy ustawy z 22 grudnia 2015 r., art. 9.1, 15.1 i 38.1, sektor poza formalny został włączony do krajowych ram kwalifikacji.

Niezależnie od poziomu czy rodzaju uczenia się, które ma być walidowane, w Polsce za akredytację instytucji zajmujących się walidacją kwalifikacji odpowiada Ministerstwo Edukacji Narodowej. Mogą one być reprezentowane przez Krajową Izbę Gospodarczą, która jest ich organem doradczym, ale także przez Instytut Badań Edukacyjnych, który ściśle współpracuje przy opracowywaniu tematów krajowych ram.

Bibliografia

Cedefop (2018). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie 2017. Luksemburg: Urząd Publikacji.

<http://data.europa.eu/doi/10.2801/029873>

Cedefop (2017). Analiza publikacji i przegląd zmian w zakresie krajowych ram kwalifikacji w krajach europejskich. Raport roczny 2016.

http://www.cedefop.europa.eu/files/poland_-_european_inventory_on_nqf_2016.pdf

Instytut Badań Edukacyjnych (2016). Jak opisywać kwalifikacje rynkowe dla polskiego systemu kwalifikacji: poradnik. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

<http://www.kwalifikacje.edu.pl/en/publications/1148-how-to-describe-marketqualifications-for-the-polish-qualifications-system>

Instytut Badań Edukacyjnych (2014). Odniesienie polskiej ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie do Europejskiej Ramy Kwalifikacji.

Włochy

Wprowadzenie

Sytuacja we Włoszech charakteryzuje się pewnymi specyficznymi cechami, które należy wziąć pod uwagę:

- kadra nauczycielska w szkołach jest starsza niż średnia europejska
- statystyki pokazują, że liczba uczniów osiągających słabe wyniki w czytaniu, matematyce i naukach przyrodniczych jest wyższa niż średnia UE (Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów -PISA- 2018)
- nadal istnieją różnice w zakresie przedwczesnego kończenia nauki i osiągnięć zarówno pod względem geograficznym (między północą a południem), jak i społeczno-kulturowym (uczniowie miejscowi i zagraniczni itp.)

We Włoszech odsetek uczniów korzystających z kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) jest wyższy niż średnia UE (w 2017 roku wynosił 55,3% w porównaniu z 47,8% średniej europejskiej), ale możliwości dostępu do rynku pracy pozostają niższe (53,9% w 2018 roku w porównaniu z 79,5% - statystyki Komisji Europejskiej dotyczące roku 2019).

W 2015 roku wprowadzono plan reformy "La buona scuola", w ramach którego szkolenie w miejscu pracy stało się obowiązkowe dla wszystkich uczniów w ostatnich trzech latach nauki w szkołach średnich II stopnia, w szkołach ogólnokształcących oraz technikach i szkołach zawodowych (Cedefop, 2020).

Wskaźnik zatrudnienia nawet po ukończeniu szkoły jest niski, a coraz więcej absolwentów szuka pracy za granicą.

Udział dorosłych w uczeniu się przez całe życie wynosił w 2019 roku 8,1%, a wśród osób nisko wykwalifikowanych tylko 2% (dane Komisji Europejskiej, rok 2019).

Krajowe Ramy Kwalifikacji we Włoszech

Włoski system edukacji i szkoleń jest rozdrobniony.

Różne poziomy uczenia się przez całe życie musiały zostać zintegrowane w spójny krajowy system kwalifikacji z systemem umożliwiającym skuteczną koordynację międzyregionalną, w tym uznawanie regionalnych systemów kwalifikacji i mobilność międzyregionalną.

Projektowanie i przyznawanie kwalifikacji jest regulowane przez akty prawne, za które odpowiadają różne władze regionalne i krajowe. Aby zaradzić tej złożoności, w 2018 r. Włochy przyjęły kompleksowe krajowe ramy kwalifikacji (NQF) oparte na efektach uczenia się.

W 2010 r. Ministerstwo Edukacji, Uniwersytetów i Badań Naukowych przygotowało ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (Włoskie Ramy Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, QTI). W 2012 roku zostały one powiązane z ramami kwalifikacji dla Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (QF-EHEA).

W latach 2009-2012 Włochy po raz pierwszy odniosły swoje formalne kwalifikacje krajowe oraz te przyznawane przez regiony w ramach porozumienia państwo-regiony bezpośrednio do ośmiu poziomów europejskich ram kwalifikacji (EQF). Pierwszy włoski raport odniesienia został przedstawiony Grupie Doradczej EQF w maju 2013 r. (Włoska Techniczna Grupa Robocza, 2012). Określono krajową strategię uczenia się przez całe życie (ustawa nr 92/2012 o reformie rynku pracy i dekret legislacyjny nr 13/2013) oraz ustanowiono krajowy system certyfikacji umiejętności i krajowe repozytorium kwalifikacji w zakresie kształcenia, szkolenia i kwalifikacji zawodowych wydanych na poziomie krajowym i regionalnym i opisanych pod względem efektów uczenia się.

W 2015 r. zainteresowane strony uzgodniły operacyjne wspólne ramy dla krajowego uznawania kwalifikacji regionalnych i powiązanych kompetencji - Krajowe Regionalne Ramy Kwalifikacji - po czym wydano rozporządzenie międzyresortowe.

Pełne krajowe ramy kwalifikacji NQF są zbudowane na ośmiu poziomach opisanych efektami uczenia się w trzech domenach EQF (wiedza, umiejętności oraz odpowiedzialność i autonomia). Ramy obejmują kwalifikacje szkolne (ogólne, techniczne i zawodowe), kwalifikacje szkolnictwa wyższego i regionalnie zarządzane kwalifikacje w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego.

Kwalifikacje zawodowe i międzynarodowe zostaną uwzględnione w przyszłości. Krajowe ramy kwalifikacji NQF są obecnie w trakcie wdrażania.

Odniesienie włoskich kwalifikacji formalnych do EQF

EQF levels	Italian formal qualifications
8	Research doctorate <i>(Dottorato di ricerca)</i> Academic diploma for research training <i>(Diploma accademico di formazione alla ricerca)</i> Specialisation diploma <i>(Diploma di specializzazione)</i> Second level university master <i>(Master universitario di secondo livello)</i> Academic specialisation diploma (II) <i>(Diploma accademico di specializzazione (II))</i> Higher specialisation diploma or master (II) <i>(Diploma di perfezionamento o Master (II))</i>
7	Master degree <i>(Laurea magistrale)</i> Second level academic diploma <i>(Diploma accademico di secondo livello)</i> First level university master <i>(Master universitario di primo livello)</i> Academic specialisation diploma (I) <i>(Diploma accademico di specializzazione)</i> Higher specialisation diploma or master (I) <i>(Diploma di perfezionamento o Master (I))</i>
6	Bachelor degree <i>(Laurea)</i> First level academic diploma <i>(Diploma accademico di primo livello)</i>
5	Higher technical education diploma <i>(Diploma di tecnico superiore)</i>
4	Professional technician diploma <i>(Diploma professionale di tecnico (**))</i> Upper secondary education diploma <i>(Licei diploma liceale)</i> Upper secondary education diploma – technical schools <i>(Diploma di istruzione tecnica)</i> Upper secondary education diploma – vocational schools <i>(Diploma di istruzione professionale)</i> Higher technical specialisation certificate <i>(Certificato di specializzazione tecnica superiore)</i>
3	Professional operator certificate <i>(Attestato di qualifica di operatore professionale (**))</i>
2	Compulsory education certificate <i>(Certificato delle competenze di base acquisite in esito all'assolvimento dell'obbligo di istruzione (**))</i>
1	Lower secondary school-leaving diploma <i>(Diploma di licenza conclusiva del primo ciclo di istruzione)</i>

(*) Competent authority: regions.

(**) Competent authority: Ministry of Education, University and Research (Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca) or regions, according to type of education pathway.

Source: Adapted from Italian Ministry of Labour; ISFOL (2012).

Źródło: Cedefop (2018). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie w 2017 r.

Krajowe Ramy Kwalifikacji a Europejskie Ramy Kwalifikacji (NQF vs EQF)

Aby uporządkować złożoność systemów oceny kompetencji, stworzono "L'Atlante del Lavoro e delle Qualificazioni", przedstawiającą szczegółową mapę pracy i kwalifikacji. Rezultat jest wynikiem długiej współpracy pomiędzy różnymi podmiotami instytucjonalnymi, w tym pracodawcami i związkami zawodowymi, przedstawicielami bilateralnymi, stowarzyszeniami zawodowymi, ekspertami sektorów i interesariuszami systemu uczenia się pracy.

Atlas Pracy i Kwalifikacji składa się z trzech części:

- Atlas pracy,
- Atlas kwalifikacji
- Atlas zawodowy.

Jest to mapa opisująca świat pracy i kwalifikacji. Treści zawodowe są reprezentowane i umożliwiają nawigację dzięki systemowi klasyfikacji utworzonemu przez 24 sektory gospodarcze i zawodowe.

Opisanie treści pracy w perspektywie procesowej, sprowadzając analizę do minimalnej szczegółowości czynności, pozwoliło na umiejscowienie pojedynczych kwalifikacji, zawartych w repertuarach regionalnych, w ADA (polach aktywności), tworząc przesłanki do porównania.

Jego głównym celem jest zapewnienie uznawania kwalifikacji regionalnych na poziomie krajowym, ale umożliwia on również

- uznawanie punktów szkoleniowych
- walidację kompetencji zdobytych w ramach doświadczenia
- certyfikację kompetencji nabytych w różnych kontekstach.

Jeśli chodzi o konsultacje, atlas stanowi podstawowy punkt odniesienia dla projektowania szkoleń, dróg dostępu do rynku pracy, rozwoju zawodowego i przekwalifikowania zawodowego.

Atlas jest przewidziany w dekrete legislacyjnym nr. 13/13 i stanowi Krajowy Wykaz Tytułów Kształcenia i Szkoleń oraz Kwalifikacji Zawodowych, a także jest punktem odniesienia dla certyfikacji kompetencji.

Certyfikacji mogą podlegać wyłącznie kompetencje odnoszące się do kwalifikacji zawartych w Krajowym spisie, który powinien gromadzić kwalifikacje wydawane przez szkoły, uniwersytety, instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego, regionalne instytucje kształcenia zawodowego oraz zawody regulowane.

Kwalifikacje są podzielone na trzy sekcje:

- Drugi cykl kształcenia: Kształcenie i szkolenie ogólne oraz Kształcenie i szkolenie zawodowe (IeFP)
- Szkolnictwo wyższe: Uniwersytet, Wyższe wykształcenie w zakresie sztuki, muzyki i tańca (AFAM), Wyższe wykształcenie techniczne (IFTTS)
- Regionalne szkolenie zawodowe i IFTTS: szkolenie regionalne, Krajowe Ramy Kwalifikacji Regionalnych (QNQR), Wyższe Szkolnictwo Techniczne (IFTTS).

Każda kwalifikacja uwzględniona w Katalogu odnosi się do Obszaru Działania (Area di attività -ADA), procesu i sektora Atlasu Pracy (Atlante del Lavoro).

Tabela ekwiwalencji lub korelacji stanowi podstawę do uznawania na poziomie krajowym kwalifikacji regionalnych, ich certyfikacji (także w formie pojedynczych kompetencji) oraz uznawania punktów.

Walidacja uczenia się poza formalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

Walidacja uczenia się poza formalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

Krajowe ramy kwalifikacji NQF obejmują walidację efektów uczenia się na wszystkich poziomach: edukacji formalnej, uczenia się poza formalnego i nieformalnego. Ustawa 92/2012 o reformie rynku pracy, jednoznacznie definiując pojęcie uczenia się przez całe życie, przewiduje ustanowienie krajowego publicznego systemu certyfikacji kompetencji w celu zapewnienia jednolitych minimalnych standardów usług na całym terytorium.

Kompetencje podlegające certyfikacji to uporządkowany zestaw wiedzy i umiejętności, które w przypadku uczenia się poza formalnego i nieformalnego mogą być również uznane za punkty szkoleniowe w drodze specjalnej procedury walidacji. Certyfikacja kompetencji jest aktem publicznym mającym na celu zagwarantowanie przejrzystości i uznawalności uczenia się, zgodnie z wytycznymi Unii Europejskiej. Certyfikacja prowadzi do wydania świadectwa, dyplomu lub tytułu formalnie dokumentującego ocenę i walidację przeprowadzoną przez organ publiczny lub akredytowaną bądź autoryzowaną jednostkę.

Decret legislacyjny nr. 13/2013, wydany w celu wdrożenia ustawy nr 92/2012, określa ogólne zasady certyfikacji kompetencji i uruchamia "Krajowy System Certyfikacji Kompetencji", obejmujący kompetencje zawodowe nabyte nie tylko w pracy, ale także w czasie wolnym, w celu wspierania mobilności geograficznej i zawodowej, ułatwienia dopasowania podaży i popytu na rynku pracy, zwiększenia przejrzystości uczenia się i możliwości wykorzystania certyfikatów na poziomie krajowym i europejskim.

Decret międzyresortowy (Ministerstwo Pracy i Ministerstwo Edukacji) z 8 stycznia 2018 r. ustanowił Krajowe Ramy Kwalifikacji (NQF) jako narzędzie do opisywania i klasyfikowania kwalifikacji wydawanych w ramach Krajowego Systemu Certyfikacji Umiejętności, który stanowi krajowe urządzenie do odnoszenia włoskich kwalifikacji do Europejskich Ram Kwalifikacji, z funkcją łączenia włoskiego systemu kwalifikacji z systemami innych krajów europejskich.

Innowacyjnym aspektem nowego systemu kształcenia dorosłych jest możliwość wzbogacenia indywidualnego dziedzictwa kulturowego i zawodowego. Wprowadzenie Indywidualnego Paktu Kształtowania umożliwia w istocie uznawanie formalnej, nieformalnej i poza formalnej wiedzy i kompetencji posiadanych przez osoby dorosłe.

Projekt "Włoska współpraca 4 Przejrzystość umiejętności i mobilność" dotyczący kształcenia nieformalnego i incydentalnego został uruchomiony w celu wsparcia rozwoju ogólnych norm i standardów definiowania i walidacji kształcenia nieformalnego i incydentalnego, a także ułatwienia certyfikacji umiejętności, tak aby poprawić jakość uczenia się poszczególnych osób, niezależnie od środowiska, w którym się ono odbywało.

Bibliografia

Cedefop (2018). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie w 2017 r. Luksemburg: Urząd Publikacji. <https://op.europa.eu/it/publication-detail/-/publication/b25c0d77-387b-11e8-b5fe-01aa75ed71a1>

Cedefop (2017). Analiza publikacji i przegląd rozwoju krajowych ram kwalifikacji w krajach europejskich. Raport roczny 2016. https://www.cedefop.europa.eu/files/italy_-_european_inventory_on_nqf_2016.pdf

INAIPP (2019) Atlas pracy i kwalifikacji.

<https://atlantelavoro.inapp.org/>

https://atlantelavoro.inapp.org/repertorio_nazionale_qualificazioni.php

Krajowy Punkt Koordynacyjny ERK - Europejskie Ramy Kwalifikacji i budowa Krajowych Ram Kwalifikacji

<https://www.anpalservizi.it/documents/20181/58761/Presentazione+PCN+EQF.pdf/15395974-6999-47f3-8ace-0e751695c542>

Departament Polityki Młodzieżowej i Powszechnej Służby Cywilnej Prezydencji Rady Ministrów - Walidacja uczenia się poza formalnego i nieformalnego

<https://www.politichegiovani.gov.it/youthwiki/panoramica/6-istruzione-e-formazione/64-convalida-dell-apprendimento-non-formale-e-informale/>

Hiszpania

Wprowadzenie

Hiszpania opracowuje hiszpańskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Marco Español de Cualificaciones, MECU), jednak MECU jeszcze nie działa. Dekret królewski ustanawiający podstawę prawną do wdrożenia jest w toku i oczekuje się, że zostanie przyjęty w 2021 roku. Jednym z głównych celów MECU jest ułatwienie zrozumienia hiszpańskich kwalifikacji poprzez opisanie ich w kategoriach efektów uczenia się, wyjaśnienie relacji między nimi oraz wskazanie poziomu kwalifikacji na świadectwach i dyplomach, co ułatwi porównywalność w Hiszpanii i Europie. Dlatego w Hiszpanii trwa proces śledzenia losów absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego, w ramach którego tworzony jest zintegrowany system informacji i monitorowania koordynowany przez Państwowe Publiczne Służby Zatrudnienia (SEPE).

Obecnie w ramach kształcenia zawodowego można wyróżnić szkolenie wstępne (programy IVET) oraz szkolenie w celu znalezienia zatrudnienia. Od stycznia 2020 roku Ministerstwo Edukacji i Szkolenia Zawodowego jest odpowiedzialne za wszelkie regulacje dotyczące kształcenia i szkolenia zawodowego, w tym wstępnego i ustawicznego. Nie wszystkie FPE (Formación Profesional para el Empleo = Szkolenie Zawodowe dla Zatrudnienia) koncentrują się na certyfikatach zawodowych, ponieważ FPE skierowane do osób zatrudnionych nie ma z nimi tak wiele wspólnego. Oznacza to, że podczas gdy z jednej strony większość programów szkoleniowych w ramach różnych inicjatyw dla bezrobotnych pracowników jest bezpośrednio związana z uzyskaniem pełnego lub częściowego certyfikatu zawodowego (certificado de profesionalidad - CdP), szkolenia organizowane na przykład przez firmy dla swoich pracowników nie prowadzą do uzyskania formalnych kwalifikacji.

Krajowe Ramy Kwalifikacji w Hiszpanii

Hiszpania opracowuje hiszpańskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Marco Español de Cualificaciones, MECU), jednak MECU jeszcze nie działa. Dekret królewski ustanawiający podstawę prawną do wdrożenia jest w toku i oczekuje się, że zostanie przyjęty w 2021 roku. Ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (Marco Español de Cualificaciones para la Educación Superior, MECES) zostały wprowadzone oddzielnie i poddane samocertyfikacji w odniesieniu do QF-EHEA w 2014 roku w ramach stałego zaangażowania Hiszpanii w proces boloński (Ministerstwo Edukacji, Kultury i Sportu, 2014). Poziomy w ramach MECES są oznaczone cyframi od 1 do 4 i odpowiadają cyklom FQ-EHEA, técnico superior (zaawansowane kształcenie i szkolenie zawodowe), grado (licencjat), master (magister) i doctorado (doktorat) (Tabela 1). Pierwszy z nich jest pozauniwersyteckim poziomem szkolnictwa wyższego, włączonym w celu wspierania i promowania uczenia się przez całe życie. Niektóre rodzaje zaawansowanego kształcenia i szkolenia zawodowego (VET) są uznawane za szkolnictwo wyższe (HE), ale odbywają się poza systemem uniwersyteckim.

Z kolei Krajowy Katalog Standardów Zawodowych (CNCP - Catálogo Nacional de Cualificaciones Profesionales) jest instrumentem Krajowego Systemu Kwalifikacji i Szkolenia Zawodowego (SNCFP), który porządkuje kwalifikacje zawodowe podatne na uznanie i akredytację, zidentyfikowane w systemie produkcyjnym, w funkcji odpowiednich kompetencji do wykonywania zawodu.

Kwalifikacje VET wydawane przez władze edukacyjne (dyplomy VET) składają się ze zbioru standardów zawodowych, natomiast w przypadku kwalifikacji wydawanych przez władze zatrudnienia (świadectwa zawodowe) relacją jest jeden standard zawodowy dla każdego świadectwa. Rząd ustanawia równoważność i uznawalność dyplomów VET (wydawanych przez władze oświatowe) i certyfikatów zawodowych - CdP (wydawanych przez władze zatrudnienia) poprzez jednostki kompetencji.

- Dyplomy VET. Władze oświatowe opracowują kwalifikacje zawodowe (dyplomy VET na poziomie podstawowym, średnim i wyższym) na podstawie standardów zawodowych zawartych w CNCP. Te dyplomy VET mają wartość akademicką i zawodową oraz potwierdzają zarówno poziom wykształcenia, jak i uzyskane kwalifikacje zawodowe.
- Świadectwa zawodowe (CdP). Państwowe publiczne służby zatrudnienia (SEPE), we współpracy z krajowymi ośrodkami referencyjnymi, opracowują i aktualizują programy świadectw zawodowych (Certificados de Profesionalidad - CdPs) w oparciu o standardy zawodowe, przygotowują przewodniki dotyczące nauczania i oceny oraz pilotują je. Programy CdP są podzielone na trzy poziomy, z których poziom 1 jest najbardziej podstawowy, a poziom 3 najbardziej złożony.

Krajowy Katalog Standardów Zawodowych (Catálogo Nacional de Certificados Profesionales, CNCP) jest stosowany na całym terytorium kraju i umożliwia dostosowanie różnych ofert szkoleniowych do potrzeb rynku pracy, dzięki czemu ich akredytacja w strukturze biznesowej jest przejrzysta.

CNCP (Catálogo Nacional de Certificado Profesional, CNCP) obejmuje zatem najważniejsze kwalifikacje zawodowe hiszpańskiego systemu produkcyjnego. Zawiera on treści szkolenia zawodowego związanego z każdą kwalifikacją, o strukturze modułów szkoleniowych ujętych w Modułowym Katalogu Kształcenia Zawodowego (CMFP). CNCP zawiera listę 680 standardów zawodowych zdefiniowanych w kompetencjach i jest stale aktualizowany. Moduły zawodowe dla każdej kwalifikacji gromadzą efekty uczenia się i odpowiadające im kryteria oceny, które pokazują, że posiadacz kwalifikacji wie, rozumie i potrafi wykonać zadania, jakich oczekuje się od niego po ukończeniu programu.

Krajowy Instytut Kwalifikacji (INCUAL) jest odpowiedzialny za zdefiniowanie, przygotowanie i aktualizację CNCP i odpowiadających mu CMFP.

Krajowe Ramy Kwalifikacji a Europejskie Ramy Kwalifikacji (NQF vs EQF)

Hiszpania opracowuje hiszpańskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Marco Español de Cualificaciones, MECU), jednak, jak stwierdzono w poprzednich rozdziałach, MECU jeszcze nie funkcjonuje. Projekt kompleksowych ram opiera się na efektach uczenia się i ma osiem poziomów, z deskryptorami zdefiniowanymi w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji. Zostały one zainspirowane deskryptorami poziomów EQF, ale dostosowano je do kontekstu krajowego. Oczekuje się, że po ustanowieniu podstawy prawnej ramy będą obejmować kwalifikacje przyznawane na wszystkich poziomach w systemie edukacji formalnej, a także uwzględniać kwalifikacje uzyskane w wyniku walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. Planuje się, że MECU zostanie odniesiony do EQF w 2021 r.

Poziom wdrożenia efektów uczenia się jest różny w poszczególnych podsystemach. Ministerstwo Edukacji i Kształcenia Zawodowego ustanowiło w przepisach krajowe podstawy programowe dla różnych poziomów kształcenia: przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego i kształcenia zawodowego. Najbardziej rozwinięte i dopracowane wdrożenie efektów uczenia się ma miejsce w kształceniu i szkoleniu zawodowym.

Korelacja modelu hiszpańskiego z EQF odbywa się na podstawie Hiszpańskich Ram Kwalifikacji (MECU) lub Krajowych Ram Kwalifikacji (NQF), które obejmują wszystkie poziomy, od poziomu 1 edukacji podstawowej do 8 poziomu doktoratu uniwersyteckiego.

Krajowe Ramy Kwalifikacji (NQF)

POZIOM NQF	TYPY KWALIFIKACJI	POZIOM EQF
Projekt MECU poziom 8 MECES poziom 4	Stopień doktora (Doctorado) Hiszpańskie ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (MECES) i projekt hiszpańskich ram kwalifikacji dla poziomów uczenia się przez całe życie (MECU)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 7 MECES levels 3	Tytuł magistra (Master) Hiszpańskie ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (MECES) i projekt hiszpańskich ram kwalifikacji dla poziomów uczenia się przez całe życie (MECU)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 6 MECES levels 2	Stopień licencjata (Grado) Hiszpańskie ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (MECES) i projekt hiszpańskich ram kwalifikacji dla poziomów uczenia się przez całe życie (MECU)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 5 MECES levels 1	Technik zaawansowany (Técnico superior) Hiszpańskie ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego (MECES) i projekt hiszpańskich ram kwalifikacji dla poziomów uczenia się przez całe życie (MECU)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 4	(niedostępne)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 3	(niedostępne)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 2	(niedostępne)	Brak poziomu EQF
Projekt MECU poziom 1	(niedostępne)	Brak poziomu EQF

MECU jest zatem produktem sumy Krajowego Katalogu Kwalifikacji Zawodowych (CNCP) i Hiszpańskich Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (MECES).

Aby zapewnić skuteczną korelację między ramami krajowymi a europejskimi ramami kwalifikacji, należy ustanowić odniesienia w różnych dziedzinach odpowiedzialności, koordynacji, prawnych, administracyjnych, metodologicznych i zapewniania jakości.

Walidacja uczenia się pozaformalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

W Hiszpanii nie ma kompleksowej krajowej strategii walidacji; walidację regulują różne przepisy, odnoszące się do różnych sektorów edukacji. Walidacja umiejętności nabytych w drodze uczenia się pozaformalnego, nieformalnego lub doświadczenia zawodowego jest jednym z 11 strategicznych kierunków uwzględnionych w planie modernizacji szkolenia zawodowego 2020 (Cedefop i ReferNet, 2021). W lutym 2020 r. jednorazowy raport na temat walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w Hiszpanii został także przedstawiony grupie doradczej EQF (Ministerstwo Edukacji i Kształcenia Zawodowego, 2020). Świadomość walidacji wzrosła we wszystkich sektorach społeczeństwa w Hiszpanii, a interesariusze stali się bardziej wrażliwi na walidację jako sposób uznawania efektów uczenia się uzyskanych w kontekstach pozaformalnych i nieformalnych oraz poprzez doświadczenie zawodowe. Po wprowadzeniu hiszpańskich krajowych ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (MECU), kompetencje zdobyte w ramach uczenia się pozaformalnego i nieformalnego będzie można wykorzystać do uzyskania kwalifikacji lub dostępu do programów i kwalifikacji, które będą powiązane z tymi ramami.

Nowa ustawa organiczna o edukacji, obowiązująca od 2021 roku, oraz ustawa organiczna o uniwersytetach uwzględniają działania mające na celu walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, takie jak egzaminy wstępne do kształcenia i szkolenia zawodowego oraz na studia wyższe, skierowane do osób nieposiadających wymaganych kwalifikacji. W dekrete królewskim 1224/2009 ([36]), który jest obecnie zmieniany, ustanowiono procedurę walidacji i uznawania kompetencji zawodowych zdobytych dzięki doświadczeniu zawodowemu i szkoleniu pozaformalnemu; jest to wspólne dla zdobywania kwalifikacji wcześniej przez administrację zatrudnienia (certificados de profesionalidad), a obecnie przez administrację edukacyjną dzięki specjalnym zaproszeniom do walidacji. W ramach projektu Reconoce, zatwierdzonego w 2017 r. przez Hiszpański Instytut Młodzieży (INJUVE) i wydziały ds. młodzieżowych wspólnot autonomicznych, stworzono nowy system uznawania kształcenia pozaformalnego, obejmujący sektor młodzieżowy w kraju. Postęp osiągnięto w szkolnictwie wyższym; uniwersytety opracowały procedury walidacji i uznawania doświadczenia zawodowego w celu uzyskania dostępu do programów studiów (dla osób powyżej 40 roku życia) lub zdobycia punktów na poczet stopnia naukowego.

Bibliografia

1. Cedefop, Krajowe ramy kwalifikacji (NQF) Raport krajowy Hiszpania, 2020. [Online]. Dostępny: <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/nqfs-online-tool/countries/spain-2020>
2. Cedefop i Fundae, ReferNet, baza danych na temat kształcenia i szkolenia zawodowego w Europie: Hiszpania, 2019. [Online]. Dostępny: <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/spain>

Rumunia

Wprowadzenie

Rumuńskie Ramy Kwalifikacji (ROQF) to system kategoryzacji wszystkich rodzajów kwalifikacji dostępnych w Rumunii, obejmujący wszystkie typy kształcenia, od podstawowego (świadectwo ukończenia kształcenia obowiązkowego) do najbardziej zaawansowanego (poziom 8, dyplom doktorski). ROQF obejmuje kwalifikacje zdobyte w formalnych, nieformalnych i pozaformalnych systemach uczenia się i umożliwia ich porównywanie, zarówno jeśli są one zapewniane przez instytucje państwowe, jak i prywatne. Pracodawcy, pracownicy, studenci i instytucje szkoleniowe w Rumunii są wspierani i informowani o kategoryzacji kwalifikacji przez Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji, który działa jako Krajowy Punkt Koordynacyjny (RO: Punct național de coordonare) dla Rumuńskiej Ramy Kwalifikacji (NCP-ROQF).

Krajowe Ramy Kwalifikacji w Rumunii

ROQF to ogólny system klasyfikacji kwalifikacji regulowany przez rząd rumuński. Obejmuje on 8 poziomów kwalifikacji, które można uzyskać w ramach kształcenia i szkolenia, w ramach wstępnego i ustawicznego kształcenia i szkolenia zawodowego, praktyk zawodowych, kształcenia ogólnego i szkolnictwa wyższego oraz poprzez walidację efektów uczenia się z kontekstów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. W kwietniu 2018 r. ROQF zostały odniesione do Europejskich Ram Kwalifikacji (EQF).

Obecnie w Rumunii system pozaformalny funkcjonuje równoległe do formalnego, a powiązanie między nimi jest nadal w fazie rozwoju. Uzyskanie kwalifikacji formalnych (pełnych lub częściowych) poprzez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego nie jest obecnie możliwe. Walidacja jest powiązana ze standardami zawodowymi, które odnoszą się wyłącznie do kwalifikacji CVET w ROQF. Różnią się one od standardów szkoleniowych stosowanych do certyfikacji w ramach kształcenia i szkolenia formalnego.

Proces walidacji jest koordynowany i monitorowany przez Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji, za pośrednictwem Krajowego Centrum Akredytacji. Osoby, które nabyły umiejętności zawodowe w ramach uczenia się pozaformalnego i nieformalnego i chcą, aby zostały one poddane ocenie, muszą złożyć wniosek do odpowiednich ośrodków oceny kompetencji zawodowych. Centra te są lokalnymi podmiotami prywatnymi lub publicznymi uprawnionymi do przeprowadzania procedur walidacji oraz do walidacji wcześniejszego uczenia się kandydatów w zakresie jednego lub kilku zawodów, opracowanych na poziomie krajowym.

ROQF umożliwiają poprawę spójności i postępów w systemie edukacji oraz stosowanie walidacji uczenia się pozaformalnego. Przyczyniają się także do rozwoju kultury kwalifikacji, zbudowanej na zasadach jakości, przejrzystości, możliwości przenoszenia i postępu.

Krajowe ramy kwalifikacji a europejskie ramy kwalifikacji (ROQF vs EQF)

Od 2018 r. poziomy Rumuńskiej Ramy Kwalifikacji (ROQF) są odniesione do poziomów Europejskiej Ramy Kwalifikacji (EQF), co ma na celu zwiększenie przejrzystości, porównywalności i możliwości przenoszenia kwalifikacji.

ROQF ściśle odpowiada ośmiopozomowej strukturze EQF i obejmuje pełne spektrum kwalifikacji uznawanych w danym kraju, niezależnie od kontekstu uczenia się, w tym kwalifikacji uzyskanych w wyniku walidacji uczenia się pozaformalnego.

Graficzna prezentacja ROQF odpowiadających EQF:

ROQF levels	Qualification types	EQF levels
8	Doctoral degree (<i>Diploma de doctor</i>) - third cycle of higher education Certificate for postdoctoral studies (<i>Atestat de studii postdoctorale</i>) - postdoctoral study programmes	8
7	Master degree (<i>Diploma de masterat</i>) - second cycle of higher education Combined bachelor and master degree (<i>Diploma de licenta si master</i>) - 5 to 6 years	7
6	Bachelor degree / Engineering diploma / Urbanism diploma (<i>Diploma de licenta / Diploma de inginer / Diploma de urbanist</i>) - first cycle of higher education Certificate attesting professional competence (<i>Certificat de atestare a competentelor profesionale</i>) – Postgraduate programmes for professional training and continuing professional development organised by higher education institutions Graduation certificate (<i>Certificat de absolvire</i>) – Postgraduate programmes for professional improvement organised by higher education institutions Graduation certificate (<i>Certificat de absolvire</i>) – Professional development programmes organised by authorised training providers Graduation certificate (<i>Certificat de absolvire</i>) – Postgraduate programmes for continuing education organised by higher education institutions Professional conversion diploma (<i>Diploma de conversie profesionala</i>) – Professional conversion programmes organised by higher education institutions	6
5	Graduation certificate (<i>Certificat de absolvire</i>) – Postgraduate programmes for professional improvement organised by higher education institutions Post-secondary certificate / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) – post-secondary non-university tertiary education)	5
4	Upper secondary school leaving certificate (<i>Diploma de Bacalaureat</i>) - general, technological or vocational high-school, four years of study and baccalaureate exam VET certificate level 4 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - technological / vocational high-school, four years of study and certification exam VET certificate level 4 / Qualification/Graduation certificate (<i>Certificat de calificare/absolvire</i>) – authorised training provider – adult learning VET certificate level 4 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - authorised training provider – adult apprenticeship programmes in the workplace	4

ROQF levels	Qualification types	EQF levels
3	<p>VET certificate level 3 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - authorised training provider - adult apprenticeship programmes in the workplace</p> <p>VET certificate level 3 / Qualification certificate / Certificate of professional competence* (<i>Certificat de calificare / Certificat de competente profesionale</i>) – accredited assessment centre - validation of non-formal learning</p> <p>VET certificate level 3 / Certificate of professional competence* (<i>Certificat de competente profesionale</i>) – authorised assessment centre – validation of non-formal learning</p> <p>VET certificate level 3 / Qualification/Graduation certificate (<i>Certificat de calificare/absolvire</i>) – authorised training provider – adult learning</p> <p>VET certificate level 3 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - at least two years of study in technological/vocational high school and practical exam</p> <p>VET certificate level 3 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare-vocational training programme in dual system lasting at least three years</i>)</p> <p>VET certificate level 3 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - VET programme lasting at least three years)</p>	3
2	<p>VET certificate level 2 / Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) - authorised training provider - adult apprenticeship programmes in the workplace</p> <p>VET certificate level 2 / Qualification certificate / Certificate of professional competence* (<i>Certificat de calificare / Certificat de competente profesionale</i>) – accredited assessment centre – validation of non-formal learning</p> <p>VET certificate level 2 / Certificate of professional competence* (<i>Certificat de competente profesionale</i>) – authorised assessment centre – validation of non-formal learning</p> <p>VET certificate level 2 / Qualification/Graduation certificate (<i>Certificat de calificare/absolvire</i>) - authorised training provider - adult learning</p>	2
1	<p>Certificate of professional competence* (<i>Certificat de competente profesionale</i>) – authorised assessment centres – validation of non-formal learning</p> <p>Qualification certificate (<i>Certificat de calificare</i>) – authorised training provider -adult learning)</p> <p>Graduation Diploma (<i>Diploma de absolvire</i>) (first eight years of compulsory education)</p>	1

Źródło: Cedefop (2021). Europejski wykaz krajowych ram kwalifikacji NQF 2020 - Rumunia.

Walidacja uczenia się pozaformalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

Rumunia należy do krajów, które wcześniej przyjęły ramy walidacji w UE - system walidacji został utworzony w 2004 r. zgodnie z zasadami i zaleceniami UE. ROQF obejmują walidację uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego, a podejście do walidacji opiera się na efektach uczenia się wyrażonych w wiedzy, umiejętnościach i kompetencjach. Obecnie uzyskanie poziomu 3 lub niższego jest możliwe tylko dzięki walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Walidacja jest powiązana ze standardami zawodowymi i nie funkcjonuje jeszcze w odniesieniu do edukacji formalnej. Istnieją powiązania między krajowymi ramami kwalifikacji NQF a kwalifikacjami zdobytymi w ramach kształcenia ustawicznego. Dlatego w chwili obecnej dostęp do edukacji formalnej poprzez uczenie się pozaformalne/nieformalne można uzyskać do poziomu 3 krajowych ram kwalifikacji NQF.

Niezależnie od poziomu i rodzaju uczenia się, które ma być walidowane, w Rumunii Ministerstwo Edukacji za pośrednictwem Krajowego Organu ds. Kwalifikacji i Krajowego Centrum Akredytacji jest odpowiedzialne za akredytację instytucji do walidacji kwalifikacji oraz upoważnia ośrodki oceny i jednostki oceniające. Osoby dorosłe posiadające kompetencje zawodowe nabyte w sposób pozaformalny i nieformalny mogą być oceniane w tych centrach oceny kompetencji i uzyskać walidację swoich kompetencji.

Niestety, zgodnie z bazą danych Krajowego Rejestru Centrów Oceny i Certyfikacji Kompetencji Zawodowych uzyskanych w sposób inny niż formalny (<http://www.anc.edu.ro/registru-centre-cna/>), w Rumunii nie ma obecnie instytucji, która walidowałaby kwalifikacje przedsiębiorców uzyskane w drodze uczenia się pozaformalnego i/lub nieformalnego. Większość uprawnień dotyczy kwalifikacji/zawodów takich jak: pracownik handlowy, pracownik budowlany, kowal-monter, mechanik, operator maszyn różnych, kelner, kucharz itp.

W Rumunii nie ma mechanizmów walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w odniesieniu do uzyskiwania tego samego rodzaju świadectw, co w przypadku kształcenia ogólnego, kształcenia na poziomie szkoły średniej II stopnia (matura), wstępnego kształcenia i szkolenia zawodowego lub kształcenia uniwersyteckiego. Nie ma też specjalnej polityki ani przepisów dotyczących walidacji uczenia się z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych (OER).

W ustawie edukacyjnej nr 1 z 2011 r. walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego uznano za usługę uczenia się przez całe życie oferowaną indywidualnym osobom w celu uświadomienia im ich własnych umiejętności i kompetencji oraz uzyskania certyfikacji powiązanej z konkretną kwalifikacją.

Bibliografia

Europejski wykaz krajowych ram kwalifikacji NQF 2020 - Rumunia. Pobrano z <https://www.cedefop.europa.eu/en/country-reports/romania-european-inventory-nqf2020>

Rumuński Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji (2018). Odniesienie rumuńskich ram kwalifikacji do europejskich ram kwalifikacji. Pobrane z <https://europa.eu/europass/system/files/2020-06/Romanian%20Referencing%20Report%20.pdf>

Rozporządzenie nr 780 z dnia 9 października 2013 r. w sprawie zmiany i uzupełnienia rozporządzenia rządu nr 556/2011 w sprawie organizacji i funkcjonowania krajowego organu ds. kwalifikacji. Pobrane z <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/151910>

Balica, M. (2019). Europejski spis walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego aktualizacja 2018: Rumunia. Pobrano z http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2019/european_inventory_validation_2018_Romania.pdf

Cedefop (2019). Kształcenie i szkolenie zawodowe w Rumunii: krótki opis. Luksemburg: Urząd Publikacji. Pobrano z <http://data.europa.eu/doi/10.2801/256780>

EURYDICE, 2020, Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, Rumunia. Pobrane z https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/validation-non-formal-and-informal-learning-61_en

Punct Național de Coordonare pentru EQF (2021). Rumuńskie Ramy Kwalifikacji (ROQF). Pobrane z Retrieved from <http://www.anc.edu.ro/>

CEDEFOP. (2017). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie 2017. Pobrane z https://www.cedefop.europa.eu/files/4163_en.pdf

CEDEFOP. (2020). Przegląd zmian w zakresie krajowych ram kwalifikacji w Europie 2020. Pobrane z https://www.cedefop.europa.eu/files/8611_en.pdf

Eurydice. (2021). Kształcenie i szkolenie dorosłych w Europie. Pobrane z <https://doi.org/10.2797/898965>

Holandia

Wprowadzenie

Holenderskie Ramy Kwalifikacji (NLQF) to system kategoryzacji wszystkich typów kwalifikacji dostępnych w Holandii, obejmujący wszystkie rodzaje edukacji od szkoły podstawowej do doktoratu. Krajowe Ramy Kwalifikacji (NLQF) umożliwiają porównywanie kwalifikacji formalnych i nieformalnych, zarówno jeśli są one nadawane przez instytucje państwowe, jak i prywatne. Pracodawcy, pracownicy, studenci i instytucje szkoleniowe w Holandii są wspierani i informowani o kategoryzacji kwalifikacji przez Krajowy Punkt Koordynacyjny (NL: Nationaal Coördinatiepunt) Holenderskich Ram Kwalifikacji (NCP-NLQF).

Krajowe Ramy Kwalifikacji w Holandii

NLQF to ogólny system klasyfikacji dla kwalifikacji regulowanych przez rząd holenderski. Właściciele nieformalnych (pozarządowych) kwalifikacji regulowanych mogą złożyć wniosek do NCP-NLQF, aby ich kwalifikacja została sklasyfikowana na poziomie NLQF. Klasyfikacja ta składa się z dwóch etapów:

1. Ocena ważności jest stosowana do określenia, czy organizacja (właściciel kwalifikacji) kwalifikuje się do wniosku o kategoryzację.
2. W drugim etapie kwalifikacja jest klasyfikowana do poziomu NLQF.

Krajowe ramy kwalifikacji NLQF są przydatne dla organizatorów kształcenia, ponieważ umożliwiają im porównanie efektów uczenia się ich kwalifikacji z efektami uczenia się podobnych kwalifikacji oferowanych przez innych organizatorów. Rynek pracy preferuje jasno zdefiniowany standard z efektami uczenia się skategoryzowanymi na poziomie NLQF, ponieważ łatwiej jest zidentyfikować i porównać poziom uzyskanych kwalifikacji.

Ramy NLQF zachęcają organizatorów kształcenia do uwzględnienia efektów uczenia się jako podstawowego elementu programów kwalifikacyjnych i szkoleniowych.

Krajowe ramy kwalifikacji a europejskie ramy kwalifikacji (NLQF i EQF)

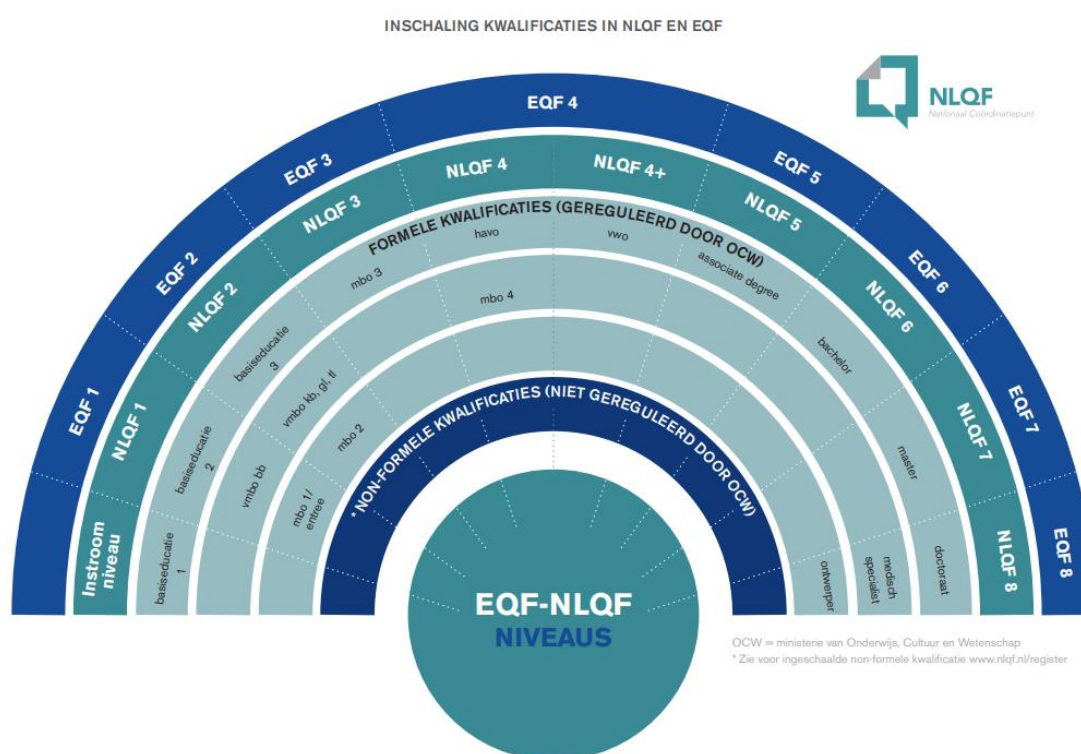
Poziomy Holenderskich Ram Kwalifikacji (NLQF) są powiązane z poziomami Europejskich Ram Kwalifikacji (EQF). Obecnie 39 krajów europejskich stara się zintegrować swoje ramy certyfikacji z EQF. Dzieje się tak dlatego, że możliwość porównywania poziomów kwalifikacji zwiększa przejrzystość między systemami edukacyjnymi krajów UE i zachęca do uczenia się przez całe życie.

W Holandii ponad 133 kwalifikacje wymagane od prywatnych dostawców zostaną włączone do NLQF w 2021 r. i przewiduje się znaczne zapotrzebowanie na klasyfikację. Ponadto, rząd holenderski przewiduje wczesne zatwierdzenie ustawy o NLQF.

Pomoże to NLQF/EQF mieć większy wpływ, szczególnie w Holandii, gdzie istnieje duży prywatny sektor dostawców usług edukacyjnych i szkoleniowych, zwłaszcza dla dorosłych. Aby przedstawić ogólny obraz, w Holandii 1,6 mln dorosłych uczęszcza co roku do prywatnych instytucji edukacyjnych i szkoleniowych, których łączny obrót wynosi 3,4 mld euro rocznie.

Krajowy Punkt Koordynacyjny w Holandii klasyfikuje poziomy kwalifikacji na następujących poziomach:

- **Poziom EQF**, który obejmuje 709 kwalifikacji, z których każda odpowiada jednemu z 7 poziomów kwalifikacji określonych w Europejskich Ramach Kwalifikacji (EQF);
- **Poziom NLQF**, który obejmuje te same 709 kwalifikacji, z których każda odpowiada jednemu z 8 poziomów kwalifikacji w holenderskich Krajowych Ramach Kwalifikacji (NLQF). Jediną różnicą w stosunku do EQF jest fakt, że w NLQF kwalifikacje odpowiadające poziomowi 4 EQF są podzielone na NLQF-Level 4 i NLQF-Level 4+.

Źródło: <https://database.nlqf.nl/>

Ponadto holenderski Krajowy Punkt Koordynacyjny kategoryzuje kwalifikacje w następujących kategoriach:

- na Dziedzinę, przy czym podziału dokonuje się na podstawie obszaru tematycznego kwalifikacji zawartego w opisie ISCED-F 2013, przy czym ISCED jest referencyjną klasyfikacją międzynarodową służącą do organizowania programów kształcenia i związanych z nimi kwalifikacji według poziomów i dziedzin. Dziedziny kwalifikacji w Holandii to: Ogólne programy i kwalifikacje; Edukacja; Sztuka i nauki humanistyczne; Nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja; Biznes, administracja i prawo; Nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka; Inżynieria, produkcja i budownictwo; Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i weterynaria; Zdrowie i opieka społeczna; Usługi.

- w podziale na sektory edukacji, podział dokonywany jest w oparciu o sektor holenderskiego systemu edukacji, w którym można uzyskać daną kwalifikację, np. formalny i nieformalny.

Walidacja uczenia się pozaformalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

Walidacja uczenia się pozaformalnego i/lub nieformalnego w odniesieniu do krajowych ram kwalifikacji NQF

W Holandii 121 efektów uczenia się pozaformalnego, odpowiadających tej samej liczbie obszarów edukacji pozaformalnej, jest walidowanych zgodnie z NLQF. Spośród wszystkich kwalifikacji NLQF, 24 kwalifikacje są skierowane do przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, osób rozpoczynających i niedoszłych przedsiębiorców. Te 24 kwalifikacje przedsiębiorczości są rozdzielone zarówno na sektor edukacji formalnej (22 kwalifikacje), jak i sektor edukacji nieformalnej (2 kwalifikacje). Dwie nieformalne kwalifikacje w zakresie przedsiębiorczości w odniesieniu do Holenderskich Krajowych Ram Kwalifikacji (NLQF) to: NIMA B *Komunikacja i Przedsiębiorczość oparta na własnej wiedzy specjalistycznej* (NL: Ondernemen vanuit eigen vakmanschap). Kwalifikacja NIMA B Komunikacja skupia się na rozwijaniu niezbędnej wiedzy, umiejętności i postaw umożliwiających wykonywanie zadań z zakresu marketingu wewnętrznego i zewnętrznego jako profesjonalista, natomiast Przedsiębiorczość oparta na własnej wiedzy specjalistycznej skupia się na rozwijaniu niezbędnej wiedzy, umiejętności i postaw umożliwiających samodzielne wykonywanie rzemiosła.

Bibliografia

CEDEFOP. (2016a). Informacje na temat kształcenia i szkolenia zawodowego (Spotlight on VET) Holandia. Pobrane z www.cedefop.europa.eu

CEDEFOP. (2016b). Kształcenie i szkolenie zawodowe w Holandii: krótki opis. Pobrano z <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4142>

CEDEFOP. (2017). Rozwój krajowych ram kwalifikacji w Europie 2017. Pobrano z https://www.cedefop.europa.eu/files/4163_en.pdf

CEDEFOP. (2020). Przegląd zmian w zakresie krajowych ram kwalifikacji w Europie 2020. Pobrane z https://www.cedefop.europa.eu/files/8611_en.pdf

Eurydice. (2021). Kształcenie i szkolenie dorosłych w Europie. Pobrane z. <https://doi.org/10.2797/898965>

NLQF Nationaal Coördinatiepunt. (2021). Holenderskie Ramy Kwalifikacji (NLQF). Pobrane z <https://www.nlqf.nl/>

NQLF Nationaal Coördinatiepunt. (201AD). Baza danych kwalifikacji NLQF. Pobrane z <https://database.nlqf.nl/>

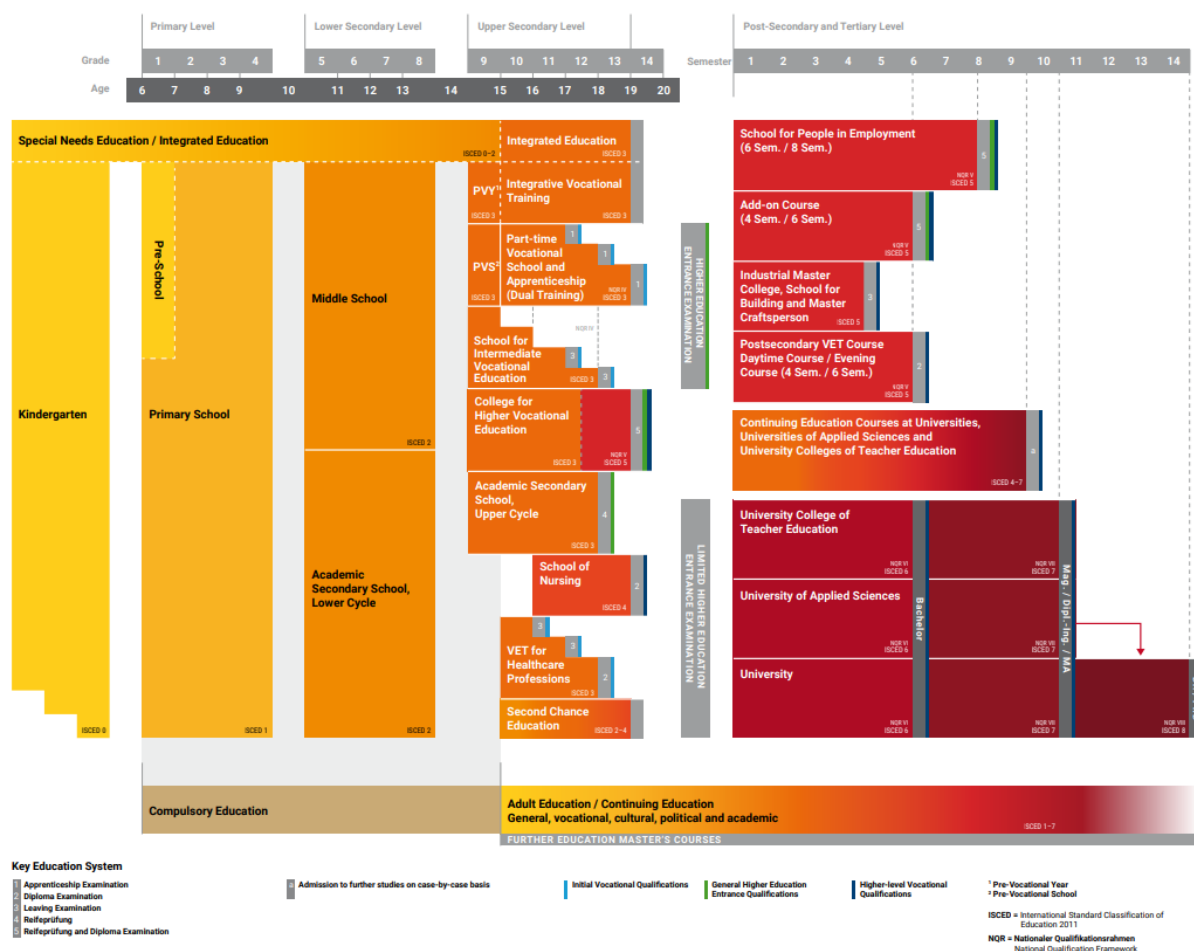
Tatjana Nikitina, Inga Lapin, Modris Ozolins, Madara Mara Irbe, Martijn Priem, Matthijs Smits, M. N. (2020). Kompetencje w zakresie wzmacniania zdolności przedsiębiorczych w Europie. Dziennik Otwartych Innowacji: Technologia, Rynek i Złożoność. <https://doi.org/10.3390/joitmc6030062>

Austria

W Austrii w 2013 r. przedstawiono krajową strategię wdrażania systemu ECVET, w której wykazano wartość dodaną systemu ECVET. Na jej podstawie utworzono krajową grupę roboczą ds. systemu ECVET, stanowiącą swego rodzaju wspólnotę praktyk w celu zapewnienia doradztwa i szkoleń, ale nie wdrożono jeszcze Krajowych Punktów Koordynacyjnych (KPK).

System ECVET można znaleźć w programach Erasmus, ale jeszcze nie (w pełni) w programach VET. Tam, gdzie jest o tym mowa, struktura sugeruje stosowanie modułów i jednostek oraz przyznawanie punktów szkoleniowych zgodnie z zaleceniami UE dotyczącymi ECVET.

W odniesieniu do systemu edukacji formalnej Austria stosuje sugestie EQF, jak pokazano w poniższej tabeli:

Źródło: <https://www.bildungssystem.at/bestellung-printprodukte/grafik-des-oesterreichischen-bildungssystems>

Część druga - Przykłady dobrych praktyk walidacji kompetencji w zakresie przedsiębiorczości

Polska

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	Warmińsko-Mazurski Instytut Kształcenia Zawodowego
Kraj	Polska
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Stowarzyszenie edukacyjne, które powstało w 1992 roku. Jest organizacją pozarządową działającą na rzecz kształcenia ustawicznego. Poprzez sieć placówek oświatowych i szkół zlokalizowanych w 12 miastach regionu realizuje misję: kształcenie ustawiczne dorosłych i młodzieży. Działa głównie w obszarze edukacji zawodowej i szkolnej. Świadczy usługi w zakresie doradztwa zawodowego i biznesowego.</p> <p>Aktywnie uczestniczy w działaniach związanych z pozyskiwaniem funduszy Unii Europejskiej na realizację projektów szkoleniowych i badawczych. Są liderem w lokalnych działaniach innowacyjnych wspierających rozwój regionu.</p> <p>Ich atutem jest dyspozycyjny zespół pracowników, profesjonalnie przygotowani i wykwalifikowani wykładowcy, eksperci, trenerzy i instruktorzy. Dyrektorzy tych instytucji to organizatorzy szkoleń, którzy swoją wiedzę i doświadczenie zdobywają poprzez udział w krajowych i międzynarodowych programach edukacyjnych.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Walidacja kompetencji to rozwiązanie systemowe, które pozwala na formalne potwierdzenie kompetencji zawodowych nabytych w drodze edukacji pozaszkolnej.</p> <p>Wiele osób posiada wysokie kwalifikacje zawodowe, niepotwierdzone jednak odpowiednimi dokumentami. Swoją wiedzę i umiejętności zawodowe zdobywały samodzielnie, bez udziału w szkoleniach czy kursach. Walidacja kompetencji pozwala na zweryfikowanie tych umiejętności i potwierdzenie ich certyfikatem lub dyplomem uznawanym na rynku pracy. Inne terminy używane do opisanie tego procesu to: bilansowanie, rozpoznawanie, uznawanie, zatwierdzanie, certyfikowanie.</p> <p>Pierwszym etapem sprawdzania wiedzy jest test pisemny. Po uzyskaniu pozytywnego wyniku następuje egzamin praktyczny. W zaaranżowanych warunkach, symulujących rzeczywiste, uczestnik samodzielnie wykonuje odpowiednie zadania. Na podstawie wyników</p>

	poziomu teoretycznego i praktycznego Komisja Kwalifikacyjna podejmuje decyzję o zatwierdzeniu lub odmowie zatwierdzenia kwalifikacji zawodowych.
Dalsze uwagi	<p>Jest to pierwsza w Polsce organizacja, która przetestowała walidację kompetencji w ramach projektu "Budujmy razem". Pilotaż dotyczył potwierdzania kwalifikacji w dwóch zawodach: monter instalacji gazowych i monter instalacji sanitarnych. Z działań projektowych skorzystało 200 osób.</p> <p>Ich doświadczenie w walidacji pomogło w realizacji kolejnych projektów: "Fachowiec z tytułem" "Fachowiec z tytułem 2".</p> <p>Proces walidacji jest nadzorowany przez specjalnie powołaną Komisję Kwalifikacyjną. W jej skład wchodzi specjaliści z danej branży, którzy posiadają odpowiednią wiedzę i kwalifikacje do przeprowadzania egzaminu.</p>
Źródło	https://wmzdz.pl/

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	Zintegrowany System Kwalifikacji
Kraj	Polska
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Zintegrowany System Kwalifikacji opisuje, porządkuje i gromadzi różne kwalifikacje w jednym, powszechnie dostępnym rejestrze - Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji. ZSK określa również zasady i standardy potwierdzania kwalifikacji w nim funkcjonujących, co gwarantuje wysoką jakość certyfikatów zawodowych wydawanych w ramach systemu.</p> <p>Jest to rozwiązanie mające na celu podniesienie poziomu kapitału ludzkiego w Polsce, dzięki któremu możliwe jest potwierdzanie kwalifikacji na polskim i zagranicznych rynkach pracy.</p> <p>Dzięki wprowadzeniu systemu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - każdy może ubiegać się o potwierdzenie swoich kompetencji, niezależnie od tego, w jaki sposób je uzyskał, - sposób nadawania kwalifikacji jest skrupulatnie monitorowany przez ministrów, - pracodawcy mogą łatwiej rozpoznać wartość potencjalnego pracownika, a pracownicy mogą w wiarygodny sposób zaprezentować swoje kompetencje.
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>To, jak wygląda proces walidacji, zależy od:</p> <p>kwalifikacji rynkowej - podstawowe wymagania są zawarte w jej opisie, instytucji certyfikującej - planuje ona i organizuje walidację oraz publikuje informacje na swojej stronie internetowej.</p> <p>Walidacja to nie tylko sprawdzenie wiedzy i umiejętności, które są potrzebne do uzyskania certyfikatu, ale także rozpoznanie potencjału - tego, co już się wie, co jest możliwe do zrobienia, a czego jeszcze trzeba się nauczyć lub można się nauczyć.</p> <p>Organizacja walidacji zależy od: opisu danej kwalifikacji, instytucji certyfikującej - każda instytucja ma swój własny sposób przeprowadzania walidacji.</p> <p>Walidacja może przebiegać w trzech etapach: identyfikowanie,</p>

	dokumentowanie weryfikacja.
Dalsze uwagi	Zintegrowany System Kwalifikacji oferuje możliwość formalnego potwierdzenia umiejętności i wiedzy nabytych w drodze samokształcenia oraz zapewnia publiczny dostęp do uporządkowanej listy kwalifikacji rynkowych o jasno określonym opisie. Pełną listę kwalifikacji można znaleźć w publicznej bazie danych - Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK). Dobrze opisana kwalifikacja powie Ci, jaką wiedzę i umiejętności musi posiadać osoba, która chce udowodnić swoje kompetencje w danej dziedzinie lub czego pracodawca może oczekiwać od kandydata na dane stanowisko.
Źródło	https://wmzdz.pl/

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie
Kraj	Polska
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring / doradztwo</i>
Opis	Uczestnicy projektu "Kierunek Kariera", realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, mogą skorzystać z cyklu doradztwa zawodowego pod nazwą Pogłębiony Bilans Kariery. Pogłębiony Bilans Kariery został opracowany w oparciu o Metodę Oceny Kompetencji, rozszerzoną o dodatkowe narzędzia diagnostyczne. Metoda Bilansu Kompetencji została opracowana przez ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. Metoda Bilansu Kompetencji polega na identyfikowaniu i dokumentowaniu efektów uczenia się. Jej celem jest określenie kompetencji uczestnika, które warto rozwijać, a także jego zainteresowań i planów dalszego rozwoju.
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Etapy procesu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - etap wstępny: rejestracja uczestników oraz rozmowa doradczo-rekrutacyjna - etap badawczy: identyfikacja i dokumentacja kompetencji - etap podsumowujący: omówienie wyników i przekazanie dokumentów końcowych <p>W trakcie pracy z doradcą zawodowym uczestnik ma okazję usystematyzować swoje dotychczasowe doświadczenia edukacyjne i zawodowe, poznać swoje atuty na rynku pracy, zastanowić się nad swoim obecnym życiem zawodowym i określić dalsze kroki, które powinien podjąć, aby zapewnić sobie lepszą pozycję zawodową. Działaniom diagnostycznym może towarzyszyć dokumentowanie efektów uczenia się przez uczestnika poprzez tworzenie portfolio.</p>
Dalsze uwagi	Rezultaty Bilansu Kariery należy podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich obejmuje formalnie zdefiniowane produkty identyfikacji i dokumentacji oraz dalsze działania w ramach projektu "Kierunek Kariera". Druga obejmuje potencjalnie liczne i różnorodne zmiany (bezpośrednie lub pośrednie), jakie w życiu zawodowym uczestnika może przynieść pogłębiony wariant Bilansu Kariery.
Źródło	https://wupkrakow.praca.gov.pl/

Włochy

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	CERTYFIKOWANY INKUBATOR t2i (SISTEMA CAMERALE VENETO)
Kraj	WŁOCHY
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring / doradztwo / edukacja / inne</i>
Opis	<p>Usługa prawdziwej inkubacji</p> <p>Osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą zapewnia się także, tylko przez pierwszy rok, szereg usług wspierających zakładanie firmy, takich jak szkolenia dla początkujących przedsiębiorców, pomoc w sporządzaniu biznesplanu, nadzór nad realizacją biznesplanu poprzez indywidualne porady opiekuna biznesowego, bony na doradztwo w zakresie analizy sektora i badania rynku, możliwości finansowania (biuro wsparcia dla pierwszej firmy, pomoc w dostępie do udogodnień dla młodych przedsiębiorców i kobiet itp.)</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Usługa przyspieszenia otwarcia innowacyjnego start-upu oraz usługi o wartości dodanej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Weryfikacja i dopracowanie potencjału pomysłu do rozwoju innowacji - Określenie celu korporacyjnego zgodnego z przepisami - Wybór wymagań dla innowacyjnego start-upu - Doradztwo w zakresie sporządzania statutu i umowy spółki w internetowym Rejestrze Spółek - Pomoc w założeniu Innowacyjnego Start Up'u w biurach Izby Rejestru Przedsiębiorców bez aktu notarialnego - Usługi prezentacji internetowej innowacyjnego start-upu - Poszukiwanie finansowania (Mikrokredyt lub Centralny Fundusz Poręczeń Mikrokredytowych) - Pomoc w planowaniu biznesowym, doradztwo i ukierunkowane szkolenia w ramach działań projektowych - spotkanie dotyczące oceny własności intelektualnej i wskazówki dotyczące ochrony - badania kontrolne poświęcone ocenie potrzeb i opracowaniu/przeglądowi modelu biznesowego, z programem dostosowanym do indywidualnych potrzeb, opartym na zidentyfikowanych potrzebach

	<ul style="list-style-type: none">- 2 spotkania w celu promocji i/lub przyspieszenia działań w zakresie upowszechniania technologii, animacji i tworzenia sieci kontaktów- Promocja firmy w Internecie i przestrzeni społecznej, 1 roczna kontrola użyteczności strony internetowej i przestrzeni społecznej
Dalsze uwagi	<p>t2i promuje Bikeen, startup realizujący innowacyjny projekt w zakresie rozwoju zrównoważonej mobilności poprzez innowacyjne podejście do gospodarki cyrkulacyjnej, ponowne wykorzystanie i waloryzację aktywów, a także cyfryzację i innowacje w modelu biznesowym działalności komercyjnej. Główne cele to</p> <ul style="list-style-type: none">- stworzenie największego kanału dedykowanego sprzedaży używanych rowerów i usług w sektorze rowerowym, rozwijając Rynek, który będzie punktem odniesienia we Włoszech i Europie;- zapewnienie sieci wypożyczalni i punktów serwisowych, aby zachęcić i ułatwić korzystanie z dwóch kółek na różnych poziomach zaawansowania użytkowników, od amatorów po turystów rowerowych.- wprowadzenie znormalizowanego znaku jakości, który pomoże rowerzystom i operatorom zachować wartość roweru w momencie jego sprzedaży lub, co bardziej odpowiednie, gdy znajdzie się nowy właściciel.
Źródło	https://www.t2i.it/startup-impresa-incubatore/

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	IE3P (Inkubator Politechniczny w Turynie)
Kraj	WŁOCHY
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring / doradztwo / edukacja / inne</i>
Opis	<p>Program wspiera zespoły przedsiębiorców w nowo powstałych firmach.</p> <p>Zapewnia doradztwo, szkolenia i kontakty w ramach sieci I3P.</p> <p>Wspiera początkujące firmy w określaniu strategii finansowania i umożliwia bezpośredni dostęp do środków wsparcia przedsiębiorczości oferowanych przez władze lokalne i instytucje.</p> <p>Wspiera tworzenie synergii pomiędzy start-upami a społecznością innowatorów poprzez wprowadzenie start-upu do sieci ośrodków badawczych, dużych przedsiębiorstw, stowarzyszeń i instytucji.</p> <p>Pomaga nowo powstałym firmom w wejściu na rynki zagraniczne poprzez sieć inkubatorów partnerskich połączonych umowami o "miękkim lądowaniu" w Europie, Izraelu i Stanach Zjednoczonych.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Przedsiębiorca musi przedstawić swój pomysł na biznes, wypełniając formularz zgłoszeniowy.</p> <p>Wniosek zostanie oceniony przez zespół ekspertów I3P, którzy zwrócą szczególną uwagę na skład zespołu, technologię i perspektywy rynkowe.</p> <p>Jeśli wynik tej wstępnej oceny jest pozytywny, zaplanowane jest spotkanie z opiekunem, podczas którego szczegółowo omawiane są zagadnienia związane z projektem.</p> <p>W ciągu 30 dni zespół I3P ocenia projekt i ogłasza, czy pomysł biznesowy zostanie włączony do inkubatora.</p> <p>Jeśli wynik jest pozytywny, zespół zostaje przyjęty i otrzymuje wsparcie na wszystkich etapach rozwoju działalności, w tym przy ubieganiu się o finansowanie.</p> <p>Proces inkubacji trwa od 3 do 5 lat.</p> <p>Istnieje faza preinkubacji trwająca co najmniej 3 miesiące (nie dłużej niż 18 miesięcy), w której startupperzy korzystają z części usług I3P i pracują z tutorem nad udoskonaleniem projektu pod kątem analizy przeprowadzonej przez Komisję Oceniającą.</p>

Dalsze uwagi	I3P promuje Aquaseek, startup, który - zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju - dąży do udostępnienia wszystkim wody poprzez pozyskiwanie jej z powietrza.
Źródło	https://www.i3p.it/programma

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	012Factory (Caserta)
Kraj	WŁOCHY
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring / doradztwo / edukacja / inne</i>
Opis	<p>012factory jest największym ośrodkiem innowacji w południowych Włoszech pod względem obrotów i liczby nowo powstałych firm.</p> <p>012factory oferuje usługi wielodyscyplinarne z podejściem holistycznym oraz, dzięki otwartej, zintegrowanej i wspólnej wizji, wielosektorowe doświadczenie i know-how mające na celu znalezienie innowacyjnych i tworzących wartość rozwiązań.</p> <p>Propozycja ma następującą strukturę:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Określenie skutecznej strategii wzrostu. - Identyfikacja możliwości inwestycyjnych i finansowych. - Wzmocnienie zdolności do tworzenia innowacji. - współdzielenie sieci.
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>012factory posiada Akademię Przedsiębiorczości, która działa już od siedmiu edycji. Jest to program, który szkoli początkujących przedsiębiorców, zapewniając im niezbędne narzędzia do tworzenia nowych firm o wysokim stopniu innowacyjności.</p> <p>Podejście to polega na tym, aby zacząć od talentu początkującego przedsiębiorcy, a nie od pomysłu czy projektu. 012 Academy to szansa dla przyszłych przedsiębiorców na prowadzenie działalności gospodarczej i znalezienie własnej drogi.</p> <p>Wychodząc od koncepcji skażenia i możliwości, jakie daje wspólne prowadzenie biznesu, propozycja polega na połączeniu kilku wizji i profesjonalizmu, integracji ludzi z różnych środowisk, w różnym wieku i z różnym doświadczeniem oraz stworzeniu początkowej sieci.</p> <p>Mentorzy podążają za uczestnikami Akademii i pomagają im krok po kroku przekształcać ich pomysły w rzeczywiste firmy, zdolne do rozwoju i konkurowania na poziomie krajowym i międzynarodowym poprzez budowanie postawy przedsiębiorczej i nastawionej na innowacje.</p>
Dalsze uwagi	012factory inkubuje Artemetra, start-up zajmujący się rozwojem i projektowaniem mebli, innowacyjnych i ekologicznie zrównoważonych elementów wyposażenia wnętrz, uzyskanych dzięki zastosowaniu warstw, kompozytów i biokompozytów o

	ograniczonym wpływie na środowisko, zdolnych do interakcji z otoczeniem dzięki technologiom IOT.
Źródło	https://www.012factory.it/

Hiszpania

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	Fundusz Przedsiębiorców
Kraj	Hiszpania
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring i doradztwo</i>
Opis	<p>Program prowadzony przez Fundación Repsol, pomaga przedsiębiorcom w uruchomieniu ich projektów biznesowych poprzez finansowanie. Program ten jest szczególnie odpowiedni dla nowych firm w początkowej fazie, kiedy są one testowane z prawdziwymi klientami lub dla firm, które będą na tym etapie za 1-2 lata.</p> <p>Program ten ma na celu pomoc przedsiębiorcom w rozpoczęciu działalności związanej z innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie niskiej emisji dwutlenku węgla, gospodarki cyrkulacyjnej i cyfryzacji w branży energetycznej.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Projekt przedstawiony przez wnioskodawcę jest oceniany przez zespół dwóch starszych mentorów - byłych pracowników Repsol, którzy dobrowolnie współpracują w ramach programu - profesjonalistów posiadających dużą wiedzę w zakresie administracji i zarządzania przedsiębiorstwem. Ponadto dwóch obecnych pracowników Repsol będzie doradzać wnioskodawcy w kwestiach związanych z technologią i marketingiem.</p> <p>Wybrane projekty będą finansowane w wysokości od 60 000 do 100 000 euro w ciągu roku.</p> <p>Repsol ułatwi swoim platformom przeprowadzanie testów pilotażowych, kiedy tylko będzie to możliwe, a wnioskodawcy nie będą w żaden sposób ograniczeni w przeprowadzaniu testów pilotażowych z innymi firmami. Ponadto jest to program międzynarodowy, więc wnioskodawcy mogą w nim uczestniczyć z całego świata bez konieczności podróżowania do zakładów w Hiszpanii.</p>
Dalsze uwagi	Wybrani przedsiębiorcy będą mogli skorzystać z pomocy finansowej w wysokości od 60 000 do 100 000 euro, przy czym Fundación Repsol nie będzie uczestniczyć we własności intelektualnej ani w kapitale nowo powstałej firmy. Dzięki temu niniejszy program jest szczególnie bezpieczny i atrakcyjny dla młodych przedsiębiorców.
Źródło	https://www.fundacionrepsol.com/es/fondo-emprendedores

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	Compe10cias LED
Kraj	Hiszpania
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring, edukacja i doradztwo</i>
Opis	<p>Compe10cias LED, opracowany przez Youth Business Spain i Fundación Tomillo, to program edukacyjno-formacyjny, którego celem jest szkolenie młodych przedsiębiorców w wieku od 18 do 35 lat poprzez pomoc w rozwijaniu 10 kluczowych kompetencji w zakresie przedsiębiorczości w oparciu o ramy kompetencji Empretec 2-3 ONZ.</p> <p>Na podstawie badań przeprowadzonych przez Uniwersytet Harvarda, program szkoleniowy opiera się na Cyklu Uczenia się przez Doświadczenie, który składa się z 10 czterogodzinnych sesji, podczas których uczniowie nabywają każdą z 10 kompetencji. Kompetencje, o których mowa, to 3:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poszukiwanie możliwości 2. Wytrwałość 3. Poszukiwanie informacji 4. Wywiązywanie się z zobowiązań 5. Obliczanie ryzyka 6. Wyznaczanie celów 7. Jakość i efektywność 8. Planowanie i monitorowanie 9. Przekonywanie i nawiązywanie kontaktów 10. Samodzielność i pewność siebie
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Metodologia studiów polega na uczeniu się przez działanie, a więc obejmuje dynamiczne i partycypacyjne warsztaty, podczas których studenci samodzielnie rozwijają kompetencje w zakresie przedsiębiorczości.</p> <p>Uzupełnieniem tej formacji są indywidualne sesje szkoleniowe i oceny indywidualne, których ostatecznym celem jest dostosowanie doświadczenia formacyjnego do indywidualnych przypadków każdego ze studentów.</p> <p>Po rozwinięciu kompetencji przedsiębiorczych uczniowie opracowują pomysł na biznes i poddają go walidacji przez zespół za pomocą metodologii Lean Startup, a następnie przechodzą dalszą formację</p>

	online za pośrednictwem +IDEAETE oraz otrzymują wskazówki i pomoc techniczną w celu przeanalizowania rentowności projektu przedsiębiorczego. Finansowanie oferowane jest za pośrednictwem mikrokredytów i crowdfundingu.
Dalsze uwagi	Program jest całkowicie bezpłatny, ponieważ jest finansowany przez Fundación Endesa.
Źródło	https://www.youthbusiness.es/emprendedores/compe10cias-led/

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	Program Kultura Przedsiębiorczości w Szkole (CuEmE) Diputació de Barcelona (Rady Prowincji Barcelona)
Kraj	Hiszpania
Rodzaj metody walidacji	<i>Mentoring i edukacja</i>
Opis	<p>Program CuEmE został sfinansowany w 2011 roku przez Radę Miasta Barcelony w celu promowania przedsiębiorczości w ośrodkach edukacyjnych - głównie w szkołach podstawowych - poprzez wdrożenie określonej metodologii pracy polegającej na pracy nad różnymi projektami w celu rozwijania kompetencji przedsiębiorczych w klasie. Wiąże się to także z przygotowaniem kadry nauczycielskiej do prowadzenia tego programu.</p> <p>W ramach tej metodologii uczniowie tworzą w szkole w ciągu roku szkolnego przedsiębiorstwo spółdzielcze i zarządzają nim, korzystając ze wsparcia pracowników szkoły, administracji i innych lokalnych podmiotów pracy społecznej.</p> <p>W ramach programu CuEmE szkoły i lokalne przedsiębiorstwa są powiązane ze sobą za pomocą dwóch podstawowych zasad: samego programu edukacyjnego w szkole oraz wdrażanej strategii, która umożliwia dalszy rozwój lokalnych przedsiębiorstw.</p> <p>Uczniowie uczą się, pracując nad projektami, wzmacniając w nich wartości takie jak solidarność, równość szans i sprawiedliwość, a także przyczyniając się do integracji społecznej. Zdobyte kompetencje to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Komunikacja językowa 2. Umiejętności matematyczne 3. Wiedza o świecie fizycznym i interakcja z nim 4. Kompetencje informatyczne i przetwarzanie informacji 5. Kompetencje społeczne i obywatelskie 6. Kompetencje kulturalne i artystyczne 7. Umiejętność uczenia się 8. Autonomia i inicjatywa osobista (duch przedsiębiorczości)
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Niniejszy projekt edukacyjny składa się z następujących etapów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie uczniów (zdobycie kompetencji) 2. Utworzenie spółdzielni 3. Opracowanie prototypu i komunikacja

	<p>4. Wybór produktu</p> <p>5. Poszukiwanie źródeł finansowania</p> <p>6. Produkcja</p> <p>Generalitat de Catalunya jest odpowiedzialny za uznanie projektu innowacyjnego i akredytację formacji kadry nauczycielskiej.</p>
Dalsze uwagi	Według oficjalnych danych Rady Prowincji Barcelona w roku szkolnym 2019-2020 w programie wzięło udział 9600 uczniów z 236 szkół oraz 52 lokalnych firm.
Źródło	https://www.diba.cat/es/web/cueme/programa

Referencje

1. Fundación Repsol, Fondo de emprendedores: aceleradora de startups, fundacionrepsol.com, 2022. [Online]. Dostępne: <https://www.fundacionrepsol.com/es/fondo-emprendedores>
2. Educaweb, Formación en competencias emprendedoras, educaweb.com, 2019. [Online]. Dostępne: <https://www.educaweb.com/noticia/2019/07/24/formacion-competencias-emprendedoras-18880/>
3. Youth Business Spain, Compe10cias LED, Competencias emprendedoras, youthbusiness.es, 2018. [Online]. Dostępne: <https://www.youthbusiness.es/emprendedores/compe10cias-led/>
4. Diputació de Barcelona, El programa - Cultura emprendedora a l'escola, diba.cat, 2022. [Online]. Dostępne: <https://www.diba.cat/es/web/cueme/programa>

Rumunia

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	Rumunia Startup Plus
Kraj	Rumunia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Dla rumuńskich początkujących przedsiębiorców jednym z najpopularniejszych sposobów nabywania umiejętności przedsiębiorczych poza formalnym systemem nauczania jest udział w kursach przedsiębiorczości w ramach projektów finansowanych przez UE. W ostatnich latach Europejski Fundusz Społeczny ufundował wiele takich szkoleń w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POCU), zwłaszcza programów "Romania Startup Plus" i "Diaspora Start-Up". Większość projektów finansowanych w ramach tych dwóch programów obejmuje szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, konkursy na biznesplan, sesje pitchingowe i finansowanie wybranych start-upów. Osoby rozpoczynające działalność mogą również korzystać z programów stażowych, spersonalizowanych usług doradczych, opieki mentorskiej i monitoringu ze strony ekspertów partnerstwa projektowego. Zazwyczaj kursy są prowadzone przez trenerów upoważnionych przez Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji, a początkujący przedsiębiorcy po zdaniu egzaminu otrzymują świadectwo ukończenia kursu wydane przez Ministerstwo Edukacji, Ministerstwo Pracy i Krajowy Urząd Kwalifikacji.</p> <p>Jednym z przykładów jest projekt "START IT UP" ("Sprijinirea Tinerilor Antreprenori din Regiunea Nord-Est prin Transfer de Inovații și Tehnologii Utile pe Piață - START IT UP Nord-Est"). Był on realizowany w okresie od stycznia 2018 r. do stycznia 2021 r. i finansowany w ramach programu "Romania Startup Plus". Był skierowany do osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej na obszarze miejskim północno-wschodniego regionu Rumunii i przeszkolił 300 uczestników w zakresie przedsiębiorczości. Przeprowadzono konkurs na biznesplan, w wyniku którego wybrano 36 biznesplanów, które otrzymały dofinansowanie na rozpoczęcie działalności.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Aby uzyskać walidację uzyskanych kompetencji przedsiębiorczych, uczestnicy przeszkoleni w ramach projektu "START IT UP" musieli zdać egzamin. Egzamin obejmuje test praktyczny i egzamin teoretyczny.</p> <p>Uczestnicy, którzy wzięli udział w szkoleniu i zdali egzaminy, otrzymali Świadectwa Ukończenia wydane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Pracy i Krajowy Urząd Kwalifikacji.</p>

	<p>ROMÂNIA MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI ȘI EGALITĂȚII DE ȘANSE / MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI</p> <p>SERIA F Nr. 0096883</p> <p>CERTIFICAT DE ABSOLVIRE</p> <p>DI/D-na _____ C.N.P. _____ născut(ă) în anul _____ luna _____ ziua _____ în localitatea _____ judetul/sectorul _____ și al(a) _____ a participat în perioada _____ la programul de inițiere / perfecționare / specializare cu durata de _____ ore pentru ocupația (competențe comune) _____ cod COR _____ organizat de _____ cu sediul în localitatea _____ județul _____ înmatriculat în RN _____ cu nr. _____ și a promovat examenul de absolvire în anul _____ luna _____ ziua _____ cu nota/calificativul _____ Prezentul certificat se eliberează în conformitate cu prevederile O.G. nr. 129/2000, republicată și este însoțit de suplimentul descriptiv al certificatului. LS DIRECTOR Secretar, PREȘEDINTE Nr. _____ Data eliberării: anul _____ luna _____ ziua _____ Semnătură absolvent</p>
Dalsze uwagi	<p>Programy "Romania Startup Plus" i "Diaspora Start-Up" finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POCU) doprowadziły do powstania 8715 nowych firm w Rumunii. Ponadto wiele tysięcy osób skorzystało ze szkoleń z zakresu przedsiębiorczości.</p>
Źródło	<p>https://startup.eastmarketing.ro/</p> <p>https://www.fonduri-structurale.ro/program-operational/2/programul-operational-capital-uman</p> <p>https://www.fonduri-structurale.ro/stiri/22420/romania-start-up-plus-si-diaspora-start-up-afla-cate-afaceri-noi-au-fost-infiintate-si-in-ce-domenii</p>

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	Kompetencje przedsiębiorcze dla uczniów
Kraj	Rumunia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Wiele rumuńskich uczelni oferuje kursy uzupełniające, których celem jest rozwijanie kompetencji przedsiębiorczych swoich studentów. Studenci ci specjalizują się w różnych dziedzinach, a szkolenie z zakresu przedsiębiorczości może im pomóc w założeniu i prowadzeniu firmy, aby lepiej wykorzystać swoją wiedzę i kompetencje.</p> <p>Uniwersytet Bukaresztański (UB) jest uważany za najważniejszą instytucję edukacyjną, badawczą i kulturalną w Rumunii. W październiku 2021 r. UB we współpracy z UNIHUB Student Entrepreneurship Society zorganizował czwartą edycję szkolenia "Kompetencje przedsiębiorcze" oferowanego online swoim studentom. Szkolenie trwa 32 godziny i składa się z czterech modułów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zarządzanie przedsiębiorstwem - marketing - zarządzanie finansowo-księgowe - opracowanie biznesplanu. <p>Kurs został opracowany zgodnie z metodologią i narzędziami wsparcia charakterystycznymi dla koncepcji Lean Startup, najnowszego paradygmatu przedsiębiorczości, opartego na identyfikacji minimalnego produktu (MVP) i rozwijaniu wokół niego działalności poprzez szybkie iteracje. Jego celem jest udzielenie odpowiedzi na pytanie "Czym jest startup?", zaoferowanie studentom technik promowania produktów/usług online i offline oraz umożliwienie im zidentyfikowania, przetestowania i zatwierdzenia modelu biznesowego startupu oraz przeprowadzenia analizy SWOT.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	Zdobyte kompetencje mogą być walidowane poprzez dalsze działania wspierane przez UNIHUB Student Entrepreneurship Society, takie jak hackathons, sesje pitchingowe podczas "UB Challenges: IdeaJam", różne konkursy i warsztaty, inkubatory przedsiębiorczości itp.
Dalsze uwagi	Uczelnie i stowarzyszenia studenckie mogą mieć bardzo duży wpływ na rozwój kompetencji studentów związanych z przedsiębiorczością, a co za tym idzie - na rozwój pomysłów biznesowych i zakładanie nowych firm.

Źródło	<p>https://unibuc.ro/cursul-de-competente-antreprenoriale-pentru-studentii-ub-organizat-de-faa-si-unihub-ajuns-la-cea-de-a-iv-a-editie/</p> <p>https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2021/10/Descriere-curs-antreprenoriat-versiune-finala-1.pdf</p> <p>https://unibuc.ro/unihub-societatea-antreprenoriala-studenteasca-din-cadrul-ub-isi-continua-activitatile-si-in-2018/</p>
--------	--

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	Kursy "Kompetencje przedsiębiorcze"
Kraj	Rumunia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Coraz więcej rumuńskich instytucji oferuje kursy mające na celu rozwijanie kompetencji przedsiębiorczych. Od izb handlowych, firm prywatnych, organizacji pozarządowych, władz publicznych po instytucje kształcenia i szkolenia zawodowego, instytucje kształcenia dorosłych i uniwersytety. Instytucje prowadzące kursy i kursy są autoryzowane przez rumuński Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji, a certyfikaty uzyskane po zakończeniu szkolenia są uznawane na poziomie europejskim.</p> <p>GS Training to centrum doskonałości w zakresie szkoleń zawodowych dla dorosłych, obecne na rynku profili i prowadzące kursy autoryzowane przez Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji od 2011 roku. Przeszkolono w nich ponad 6500 osób z różnych instytucji rządowych i firm. Wśród oferowanych szkoleń znajduje się również kurs "Kompetencje przedsiębiorcze". Kurs ten jest skierowany do osób, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą, stworzyć własny biznesplan i z powodzeniem rozwijać go w dłuższej perspektywie. Uczestnicy uczą się, jak pozyskiwać potencjalnych klientów i jakie są etapy komunikacji ze współpracownikami, partnerami czy klientami.</p> <p>Główne tematy szkolenia są następujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pojęcia wstępne z zakresu przedsiębiorczości - Tworzenie strategii firmy - Zarządzanie przedsiębiorstwem i jego rozwój - Strategia, marketing mix i plan marketingowy - Pojęcia związane z rynkiem - Komunikacja i negocjacje w biznesie - Zarządzanie zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie - Struktura i opracowanie biznesplanu. <p>Łączny czas trwania szkolenia wynosi 40 godzin.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	GS Training jest upoważniony przez rumuński Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji do prowadzenia programu specjalizacji "Kompetencje przedsiębiorcze", dzięki czemu wydawane certyfikaty są uznawane na poziomie krajowym i europejskim.

Dalsze uwagi	Kompetencje przedsiębiorcze można nabyć, uczestnicząc w kursie "Kompetencje przedsiębiorcze" prowadzonym przez wiele instytucji upoważnionych przez rumuński Krajowy Urząd ds. Kwalifikacji. Kompetencje te są potwierdzane certyfikatami uznawanymi na poziomie krajowym i europejskim.
Źródło	https://gstraining.ro

Holandia

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	HEI innovative and entrepreneurial
Kraj	Holandia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Cały system szkolnictwa wyższego w Holandii - w tym instytucje badawcze, uniwersytety techniczne i uniwersytety nauk stosowanych - dostarcza wielu znakomitych przykładów tego, co to znaczy być innowacyjną i przedsiębiorczą instytucją szkolnictwa wyższego (HEI). Waloryzacja wiedzy, czyli proces dostosowywania informacji do potrzeb gospodarki i/lub społeczeństwa poprzez przekształcanie wiedzy w użyteczne towary, usługi, procesy i działania przedsiębiorcze, jest kluczowym elementem. Tworzenie wartości obejmuje wiele dyscyplin, a jego efekt wykracza daleko poza względy ekonomiczne i obejmuje tworzenie wartości społecznych i kulturowych. Obejmuje ono na przykład różne metody prezentowania badań i ich wyników w mediach, wystawy, badania społeczności lokalnych itp. Wspieranie przedsiębiorczości jest najbardziej rozwiniętym aspektem tworzenia wartości, jeśli chodzi o struktury wsparcia i ukierunkowane inicjatywy dydaktyczne.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Uczelnia regularnie ocenia przedsiębiorcze nauczanie i uczenie się w całej instytucji; zapewnienie, że przedsiębiorcze działania dydaktyczne osiągną swój pełny potencjał, wymaga rygorystycznej oceny na wszystkich wydziałach i departamentach. Przedsiębiorcza instytucja szkolnictwa wyższego ma określone cele, które są rutynowo monitorowane i oceniane, a wyniki są wykorzystywane w planach odnowy kursów i rozwoju kadry.</p> <p>Aby zapewnić pomyślną walidację kompetencji w zakresie przedsiębiorczości, uczelnia w Holandii wyznaczyła jasne cele dotyczące wpływu kursów i działań w zakresie przedsiębiorczości, oceniła wpływ nauczania i uczenia się przedsiębiorczości na różnych etapach realizacji (początek, koniec, moment po), aby uzyskać dokładny obraz zmian, zarejestrowała zmiany w motywacji uczestników oraz poziom wiedzy, umiejętności i kompetencji uzyskanych w ramach programu przedsiębiorczości, a także oceniła zmiany w motywacji uczestników.</p>
Dalsze uwagi	<p>Holenderski system szkolnictwa wyższego ilustruje, co to znaczy być pomysłowym i przedsiębiorczym, promując postawy przedsiębiorcze, przedsiębiorczość i wymianę wiedzy. U podstaw tej strategii leży tworzenie wartości z wiedzy akademickiej poprzez nowe usługi,</p>

	produkty, procesy i modele biznesowe, które zaspokajają potrzeby gospodarcze, społeczne i środowiskowe.
Źródło	https://www.oecd-ilibrary.org/

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	Przedsiębiorczość
Kraj	Holandia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Program wspiera przyszłych przedsiębiorców w zdobywaniu niezbędnych kwalifikacji, które pozwolą im na samodzielne wykonywanie zawodu. Aby osiągnąć ten cel, program pomaga uczniom budować sieć kontaktów, dokonywać przejęć, prowadzić administrację finansową i obsługiwać klientów w sposób zorientowany na usługi. Ponadto upewnia się, że kandydaci znają przepisy rządowe dotyczące przedsiębiorczości, śledzą najnowsze osiągnięcia w swojej dziedzinie i przewidują je.</p> <p>Program wymaga postawy społecznej, badawczej, innowacyjnej i zwinnej na poziomie mikro, makro i mezo, niezbędnej dla niezależnych przedsiębiorców.</p> <p>Program szkoleniowy wspiera także uczestniczących w nim specjalistów w rozwijaniu nowych umiejętności w zakresie przedsiębiorczości, poszerzaniu sieci kontaktów, prowadzeniu badań nad nowymi osiągnięciami w swojej dziedzinie oraz sporządzaniu biznesplanu w celu wzmocnienia własnego modelu dochodów.</p> <p>Program pomaga przyszłym przedsiębiorcom rozwinąć się do wyższego, 5. poziomu myślenia i funkcjonowania NLQF, w którym ich własny kunszt przedsiębiorczy jest najważniejszy i służy jako ważne środowisko uczenia się.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Wnioskodawca musi posiadać co najmniej dyplom rzemieślniczy MBO 4 (poziom 4 kształcenia zawodowego) z co najmniej rocznym doświadczeniem zawodowym lub rzemiosło samouka z udokumentowanym poziomem myślenia na poziomie 4 NLQF.</p> <p>Od wnioskodawcy wymaga się przepracowania średnio 420 godzin, co stanowi szacunkowy czas niezbędny do zrealizowania wszystkich działań edukacyjnych wymaganych do osiągnięcia następujących efektów uczenia się: świadomość bieżących wydarzeń zawodowych, społecznych, gospodarczych i politycznych, umiejętność wyszukiwania i przetwarzania wiarygodnych informacji w dziedzinie samozatrudnienia; umiejętności prowadzenia badań rynku, branży, konkurencji, klientów i własnej przedsiębiorczości; umiejętność tworzenia mapy sieci i formułowania celów dla firmy w perspektywie krótko- i długoterminowej; kompetencje w zakresie wyboru formy prawnej oraz znajomość przepisów i regulacji prawnych dotyczących nowej działalności gospodarczej; wiedza specjalistyczna w zakresie</p>

	<p>tworzenia realistycznego biznesplanu oraz umiejętność prowadzenia administracji (finansowej); udokumentowana umiejętność określania strategii marketingowej i tworzenia planu promocji; umiejętność odpowiedniego komunikowania się na temat własnej firmy z grupą docelową; znajomość różnych technik sprzedaży; umiejętność krytycznego i możliwie obiektywnego spojrzenia na własne działania w roli niezależnego przedsiębiorcy.</p> <p>Za każde 25 do 30 godzin pracy uczący się otrzymuje jeden punkt ECTS.</p> <p>Kompetencje w zakresie przedsiębiorczości zostają potwierdzone, gdy uczący się uzyska łącznie 15 punktów ECTS. W związku z tym właściciel kwalifikacji (w tym przypadku Stichting sQuare) określa efekty uczenia się w ramach kwalifikacji i decyduje, jaka organizacja może występować jako organ przyznający kwalifikacje.</p>
Dalsze uwagi	<p>Pełna nazwa tej kompetencji brzmi: "Przedsiębiorczość oparta na własnej wiedzy specjalistycznej". Kwalifikacja ta odpowiada poziomowi 5 EQF i poziomowi 5 NLQF i jest ujęta w sektorze edukacji pozaformalnej. Kwalifikacja jest przeznaczona dla następujących dziedzin: Biznes, administracja i prawo; Biznes i administracja; Biznes i administracja nieokreślone bliżej.</p>
Źródło	<p>https://database.nlqf.nl</p>

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	Holenderskie Centra Przedsiębiorczości
Kraj	Holandia
Rodzaj metody walidacji	<i>Edukacja</i>
Opis	<p>Holenderskie Centra Przedsiębiorczości (DutchCE) znajdują się w 20 z 36 instytucji szkolnictwa wyższego (HEI) w Holandii, które uczestniczą w czterech kategoriach działań związanych z przedsiębiorczością. Współpracują one ze sobą w celu budowania wspólnoty, dzielenia się wiedzą i najlepszymi praktykami, stymulowania i promowania przedsiębiorczości oraz kształcenia w zakresie przedsiębiorczości w szkolnictwie wyższym, a także wzmacniania badań nad przedsiębiorczością poprzez ułatwianie współpracy krajowej i stymulowanie nowych badań, które społeczność uważa za istotne dla rozwoju przedsiębiorczego społeczeństwa.</p> <p>Uczelnie uczestniczące w DutchCE prowadzą badania stosowane i organizują krajowe i międzynarodowe inicjatywy promujące badania nad przedsiębiorczością.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Dzięki kryteriom jakościowym DutchCE zapewnia walidację i kontrolę jakości. Współpracują one również ze światowymi sieciami i platformami, takimi jak Global Entrepreneurship Network, a także z instytucjami akademickimi, takimi jak Akademia Zarządzania i Międzynarodowa Rada Małych Przedsiębiorstw.</p> <p>Efekty uczenia się przedsiębiorczości są zatwierdzane przez uczelnię, która kieruje opracowywaniem i wdrażaniem programu nauczania przedsiębiorczości.</p> <p>Doświadczenie związane z uczeniem się przedsiębiorczości pozwala ludziom zdobyć cenne umiejętności i kompetencje. Są one niezbędne zarówno absolwentom-przedsiębiorcom, jak i przedsiębiorczym studentom poszukującym zatrudnienia. Instytucja szkolnictwa wyższego, która wspiera uczenie się przedsiębiorczości, zobowiązuje się do regularnego przeglądu, walidacji i uaktualniania materiałów dydaktycznych i efektów uczenia się we wszystkich programach studiów.</p> <p>Aby sprzyjać zdobywaniu kompetencji przedsiębiorczych, uczelnie kodyfikuje pożądane efekty uczenia się przedsiębiorczości w powiązaniu z wiedzą, umiejętnościami i kompetencjami we wszystkich programach studiów; zapewnia, że studenci mają jasną wiedzę o zamierzonych i osiągniętych efektach uczenia się przedsiębiorczości; waliduje efekty uczenia się przedsiębiorczości na</p>

	poziomie instytucjonalnym; oraz uznaje efekty uczenia się przedsiębiorczości w dokumentach osiągnięć studentów.
Dalsze uwagi	<p>DutchCE wywiera również szerszy wpływ poprzez inicjowanie użytecznych przełomów naukowych, przekazywanie tych odkryć różnym grupom odbiorców za pośrednictwem wielu mediów oraz zachęcanie do aktywnego zaangażowania w zamówienia publiczne i prywatne, a także dyskusję publiczną.</p> <p>Ponadto, holenderska organizacja wspiera kształtowanie polityki, zwracając uwagę decydentów na kluczowe kwestie związane z przedsiębiorczością i służąc jako organizacja doradcza dla rządu, parlamentu i grup interesariuszy.</p>
Źródło	https://www.oecd-ilibrary.org/

Austria

Najlepsze praktyki 1:

Tytuł	Sprawmy, by plastik stał się tworzywem cyrkulacyjnym (Plasticpreneur, Wiedeń)
Country	Austria
Rodzaj metody walidacji	Konsultacje/edukacja
Opis	<p>Plasticpreneur to austriacki start-up, który dąży do zamknięcia pętli i wspierania przejścia od gospodarki linearnej (take-make-dispose) do gospodarki cyrkulacyjnej. Dzięki swoim właściwościom plastik jest idealnym materiałem dla gospodarki cyrkulacyjnej - jest trwały, lekki, łatwy w obróbce i energooszczędny w recyklingu.</p> <p>Cel ten jest realizowany poprzez projektowanie, produkcję i dostarczanie przyjaznych dla użytkownika, mobilnych i łatwych w naprawie maszyn do recyklingu tworzyw sztucznych oraz oferowanie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości. Firma oferuje opracowywanie, projektowanie i produkcję maszyn do recyklingu tworzyw sztucznych, form standardowych i dostosowanych do potrzeb klienta oraz wszelkiego rodzaju inne usługi, takie jak szkolenia i pomoc techniczna, badania rynku i doradztwo, projektowanie i rozwój produktów, a także szkolenia i programy z zakresu przedsiębiorczości.</p> <p>W celu uzyskania pozytywnego wpływu na cały świat, start-up dostarcza technologie, usługi i produkty, umożliwiające</p> <ul style="list-style-type: none">- Poznawanie i doświadczanie procesu recyklingu w praktyce- Projektowanie i tworzenie nowych produktów z przetworzonych odpadów plastikowych- Stworzenie nowych możliwości rozwoju biznesu i umiejętności- Produkowanie i wytwarzanie produktów w lokalnych partiach <p>Aby stworzyć zrównoważony projekt lub przedsiębiorstwo społeczne i zaangażować społeczność lokalną, opracowywane i wdrażane są modele biznesowe. Zakładanie i prowadzenie centrów recyklingu oraz wytwarzanie użytecznych produktów wymaga umiejętności przedsiębiorczych; dzięki programom i warsztatom, które oferuje Plasticpreneur, ludzie mają możliwość i są inspirowani do tworzenia, planowania i realizacji własnych projektów, zakładania firm społecznych i tworzenia rozwiązań codziennych problemów - bezpośrednio tam, gdzie jest to potrzebne: lokalnie.</p>

Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Praktyczna możliwość przekształcenia odpadów plastikowych w nowe produkty pozwala na kreatywność i znalezienie konkretnych rozwiązań. Jednocześnie na każdym kroku wzrasta świadomość ekologiczna.</p> <p>Programy i warsztaty Plasticpreneur wspierają i inspirują ludzi do tworzenia, planowania i realizacji własnych projektów, zakładania firm społecznych i tworzenia rozwiązań dla codziennych problemów, bezpośrednio tam, gdzie są one potrzebne: lokalnie. Dzięki podejściu projektowemu skoncentrowanemu na człowieku, szczupłemu modelowaniu biznesowemu i szybkiemu prototypowaniu pomysły są wprowadzane w życie, kreatywność jest uwalniana, a innowacyjne myślenie sprzyja zrównoważonemu podejściu do tworzenia wpływu systemowego.</p> <p>Ze względu na dużą różnorodność możliwych przypadków użycia tej technologii, usługi i produkty są tworzone przez wiele różnych grup użytkowników, takich jak uniwersytety, szkoły, centra naukowe, muzea, przestrzenie twórcze, studia projektowe, organizacje pozarządowe, sektor publiczny, osoby prywatne, spółdzielnie itp.</p>
Dalsze uwagi	<p>Ze względu na brak dostępu do podstawowych technologii recyklingu i wiedzy specjalistycznej odpady z tworzyw sztucznych w niewielkim stopniu mogą wykorzystać swój potencjał jako cenny surowiec wtórny w produkcji. Najczęściej są one spalane lub gromadzą się na wysypiskach śmieci lub w środowisku naturalnym jako odpady - chociaż sam proces jest bardzo prosty i możliwy do przeprowadzenia na małą skalę:</p> <p>Odpady z tworzyw sztucznych są zbierane, sortowane, myte, rozdrabniane na drobne granulki, podgrzewane i prasowane w formie. W tym prostym procesie odpady z tworzyw sztucznych są przekształcane w nowe i użyteczne produkty przeznaczone na rynki lokalne.</p>
Źródło	https://plasticpreneur.com/

Najlepsze praktyki 2:

Tytuł	Re: Wien Start-ups/ Wiedeń
Country	Austria
Rodzaj metody walidacji	Konsultacje/edukacja
Opis	<p>OekoBusiness Wien i Impact Hub Vienna towarzyszą nowej generacji firm w ich działaniach na rzecz poprawy jakości życia w mieście. Re:Wien, program dla start-upów został przez nie utworzony.</p> <p>W 2021 roku OekoBusiness Wien i Impact Hub Vienna ponownie poszukują młodych przedsiębiorców z innowacyjnymi pomysłami, którzy wskażą drogę do zrównoważonej przyszłości. Siedem start-upów, sześć miesięcy coachingu, warsztatów, networkingu i wymiany branżowej - to właśnie "Re:Wien".</p> <p>Zrównoważony biznes staje się coraz ważniejszy; nie tylko uznane firmy, ale przede wszystkim młode start-upy próbują przeciwdziałać kryzysowi klimatycznemu poprzez działania oszczędzające zasoby naturalne. Aby wesprzeć założycieli w tym zakresie, "Re:Wien" odbyło się już siedem razy.</p> <p>Bertram Häupler z OekoBusiness Wien: "To bardzo satysfakcjonujące, że co roku nowi młodzi przedsiębiorcy z ekscytującymi projektami biorą udział w programie Re:Wien i korzystają z możliwości otrzymania porad na temat zrównoważonego biznesu."</p> <p>Re:Wien to program towarzyszący organizowany przez OekoBusiness Wien i Impact Hub Vienna, który wspiera obiecujące start-upy z zasobooszczędnyymi i zrównoważonymi modelami biznesowymi w ich rozwoju.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Różnego rodzaju programy coachingowe, spotkania networkingowe z firmami o ugruntowanej pozycji w danym sektorze oferują idealne możliwości nawiązywania kontaktów. Ten rodzaj współpracy owocuje efektywnymi kooperacjami, które nie tylko przynoszą znaczące korzyści nowym firmom, ale także ich partnerom, którzy korzystają z efektu synergii.</p> <p>Założyciele zyskują wiedzę, która jest niezbędna dla pozytywnego rozwoju biznesu. Wszystko to odbywa się zgodnie z naczelną zasadą zrównoważonego rozwoju miejskiego w Re:Wien - ponieważ odpowiedzialna przedsiębiorczość musi również uwzględniać interesy społecznej i ekologicznej wartości dodanej.</p> <p>Po ukończeniu sześciomiesięcznego programu Re:Wien uczestniczące w nim firmy otrzymują kolejne sześć miesięcy członkostwa w Impact Hub Vienna. Po pomyślnym zakończeniu młode firmy otrzymują certyfikat w ramach OekoBusiness Wien.</p>

Dalsze uwagi	<p>OekoBusiness Wien pokazuje, że ochrona środowiska i udany biznes nie wykluczają się wzajemnie. Program Usług Środowiskowych Miasta Wiedeń - Ochrona Środowiska wspiera wiedeńskie firmy we wdrażaniu i ugruntowywaniu zrównoważonych działań, które przynoszą również korzyści ekonomiczne.</p> <p>Program jest ściśle powiązany z podobnymi inicjatywami na całym świecie, aby przyspieszyć transfer wiedzy do administracji miejskiej i regionalnej oraz stworzyć sieć przedsiębiorstw, które dostrzegły, że sukces ekonomiczny i zrównoważony biznes idą w parze.</p>
Źródło	https://unternehmen.oekobusiness.wien.at/

Najlepsze praktyki 3:

Tytuł	"Segregacja odpadów to zawsze strzał w dziesiątkę" - kampania MA48 i tradycyjnego klubu piłkarskiego "Rapid Wien".
Rodzaj metody walidacji	Demonstracja/konsultacje
Opis	<p>Wydział Gospodarki Odpadami i Floty Samochodowej (MA 48) Urzędu Miasta Wiednia pozyskał SK Rapid, tradycyjny klub piłkarski i rekordzistę Wiednia, do nowej kampanii na temat segregacji odpadów. Dla MA 48, dwóch członków drużyny Rapid pokazuje, jak działa segregacja odpadów w Wiedniu. Film został "nakręcony" na wiedeńskim stadionie Allianz, siedzibie Rapidu. Przesłanie jest jednoznaczne: segregacja odpadów to zawsze strzał w dziesiątkę! Dzięki segregacji odpadów można zmniejszyć ilość odpadów resztkowych i odzyskać cenne, stare materiały.</p> <p>Poprzez przekazywanie tych zasad szerszej publiczności przez tradycyjny i znany związek sportowy, nacisk kładzie się na wpływ zrównoważonego zarządzania odpadami na firmy i organizacje.</p> <p>Poprzez tę kampanię MA 48 chce pokazać, jak łatwa jest selektywna zbiórka odpadów w Wiedniu, także dla firm i organizacji. Oczywiście nie brakuje humoru, o czym świadczą piłkarskie slogany poszczególnych podmiotów oraz krótki film. Zabawny film można również obejrzeć na kanałach mediów społecznościowych MA 48: https://www.wien.gv.at/video/1353/Gruen-Weiss-trennt-sich</p> <p>Zielone i białe separatki</p> <p>Dotyczy to tylko zużytego szkła, ponieważ segregacja odpadów jest przedmiotem zainteresowania Szybkiej Organizacji. W przypadku szkła kolorowego i białego, w Wiedniu dostępnych jest 7000 pojemników na zużyte szkło, a każdego roku zbiera się około 30 000 ton zużytego szkła. Odpady szklane są wykorzystywane do produkcji nowych butelek. W ten sposób oszczędza się cenne surowce. Szkło białe składa się w 60 procentach z surowca wtórnego, a szkło witrażowe nawet w 75 procentach. Recykling szkła witrażowego pozwala zaoszczędzić 27 procent energii i 63 procent emisji CO₂. W całej Austrii dzięki recyklingowi odpadów szklanych co roku oszczędza się około 250 000 ton surowców pierwotnych (piasku kwarcowego, wapienia, dolomitu i sody kalcynowanej).</p> <p>Aluminium nie odpada</p> <p>W Wiedniu w 6 200 niebieskich pojemnikach na śmieci oraz na wysypiskach śmieci zbiera się około 13 000 ton złomu (metali żelaznych i nieżelaznych, takich jak aluminium). Z takiej ilości można by wyprodukować ponad 50 wiedeńskich diabelskich młynów lub 1,4 miliona rowerów. Zebrane odpady metalowe są najpierw rozdzielane na różne frakcje metalowe za pomocą separacji magnetycznej i sortowania mechanicznego oraz oczyszczane z</p>

	<p>materiałów obcych i przeszkadzających. Metale żelazne są wykorzystywane wraz z innym złomem do produkcji stali. Produkty końcowe obejmują elementy kolejowe i samochodowe, obudowy pralek oraz stal zbrojeniową. Opakowania aluminiowe mogą być wykorzystywane do produkcji wysokiej jakości odlewów. Do przetopienia aluminium z recyklingu zużywa się o 95 procent mniej energii niż do wyprodukowania takiej samej ilości nowych wyrobów aluminiowych z materiału hutniczego.</p> <p>Bez sztuczek: segregacja butelek plastikowych</p> <p>Każdego roku w Wiedniu zbiera się około 5 000 ton plastikowych butelek. Do wyprodukowania jednej tony butelek plastikowych potrzeba 1,9 tony ropy naftowej. Dzięki recyklingowi plastikowych butelek mieszkańcy Wiednia oszczędzają rocznie prawie 10 000 ton ropy naftowej. Dzięki zastosowaniu nowych procesów technicznych z materiałów pochodzących z recyklingu można wytwarzać produkty dla sektora spożywczego, pomimo wysokich wymagań higienicznych. Na przykład nowe butelki do napojów można produkować ze starych ("bottle to bottle"). Do innych produktów z recyklingu należą włókna dla sektora tekstylnego lub do izolacji termicznej, pojemniki plastikowe i wiele innych.</p>
Jak uzyskać walidację kompetencji	<p>Wrażliwość na kwestie środowiskowe staje się bardziej centralnym elementem działań samego klubu. Kampania tradycyjnego klubu piłkarskiego i władz miasta Wiednia jest skierowana przede wszystkim do ich członków i kibiców, odwołując się do terminów i specyfiki sportu. Stanowi ona także wzór do naśladowania dla innych klubów, firm i organizacji, które mogą rozpocząć własne kampanie lub akcje (częściowo z wykorzystaniem "zabawnego podejścia").</p> <p>W ten sposób uczestniczące w projekcie wzory do naśladowania mają osiągnąć efekt naśladownictwa i zostać zaadaptowane do warunków panujących w innych firmach lub organizacjach.</p>
Dalsze uwagi	<p>Oprócz MA 48, partnerami kampanii są między innymi rząd federalny, prowincje, różne stowarzyszenia zajmujące się odpadami, firmy zajmujące się utylizacją, Urząd Koordynacyjny ZSEE, różne firmy recyklingowe i producenci.</p>
Źródło	<p>https://www.wien.gv.at/video/1353/Gruen-Weiss-trennt-sich</p> <p>https://www.wien.gv.at/umwelt/ma48/beratung</p>